

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

BEDEN EĞİTİMİ DERSİNDE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARI
(SAMSUN İLİ/HAVZA İLÇESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHARREM PEK

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. SERKAN ZENGİN

AMASYA
MAYIS 2024

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**BEDEN EĞİTİMİ DERSİNDE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARI
(SAMSUN İLİ/HAVZA İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Muharrem PEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Serkan ZENGİN**

**AMASYA
MAYIS 2024**

Yüksek Lisans Tezi Kabul ve Onay Sayfası

MUHARREM PEK tarafından hazırlanan “**BEDEN EĞİTİMİ DERSİNDE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARI (SAMSUN İLİ/HAVZA İLÇESİ ÖRNEĞİ)**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Serkan ZENGİN

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Amasya Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Filiz ŞAHİN

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye: Dr. Öğr. Üyesi: İskender GÜLER

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Amasya Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi: 24/06/2024

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Doç. Dr. Neşe YAKŞI ŞAHİN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Muharrem PEK

31.05.2024

TEŞEKKÜR

Çalışmalarımın her aşamasında bana zaman ayıran, sahip olduğu bütün değerli bilgileri paylaşan, bu zorlu süreçte beni yönlendiren, büyük bir hoşgörü ve sabırla beni destekleyen, yardımlarını esirgemeyen kıymetli danışmanın ve hocam Doç. Dr. Serkan ZENGİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmam sırasında bana her zaman destek ve güç veren sevgili eşim Fikriye PEK'e ve kızım Zeynep Dora PEK'e teşekkür ederim.

Muharrem PEK

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLolar DİZİNİ.....	v
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİSİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı	2
1.2. Problem	2
1.2.1. Alt Problemler	2
1.3. Araştırmanın Varsayımları	3
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. Tanımlar.....	4
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1.Eğitim.....	5
2.2.Türk Eğitim Sistemi	5
2.2.1. Türk Eğitim Sisteminin Genel Amaçları.....	6
2.2.2. Türk Eğitim Sisteminin Özel Amaçları.....	6
2.3. Türk Milli Eğitiminin Amaçları.....	6
2.3.1. Genellik ve Eşitlik	7
2.3.2. Bireyin ve Toplumun İhtiyaçları	7
2.3.3. Yöneltilme	7
2.3.4. Eğitim Hakkı	7
2.3.5. Fırsat ve İmkân Eşitliği	7
2.3.6. Süreklilik	8
2.3.7. Atatürk İlke ve İnkılâpları ve Atatürk Milliyetçiliği	8
2.3.8. Demokrasi Eğitimi	8
2.3.9. Laiklik	8
2.3.10. Bilimsellik	8
2.3.11. Planlılık	8
2.3.12. Karma eğitim.....	9

2.3.13. Okul Aile İşbirliği	9
2.3.14. Her Yerde Eğitim	9
2.4. Beden Eğitimi	9
2.4.1. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Amaçları.....	10
2.4.2. Beden Eğitiminin Önemi.....	12
2.4.3. Beden Eğitiminin Yararları	12
2.5. Spor.....	14
2.5.1. Sporun İşlevi ve Yararları	16
2.6. Beden Eğitimi ve Sporun Karşılaştırması.....	17
2.7. Beden Eğitimi ve Sporun Etkileri.....	19
2.7.1. Bedensel Gelişim Üzerindeki Etkileri.....	19
2.7.2. Psikomotor Gelişim Üzerindeki Etkileri	20
2.7.3. Bilişsel (Zihinsel) Gelişim Üzerindeki Etkileri.....	21
2.7.4. Sosyal Gelişim Üzerindeki Etkileri.....	21
2.8. Beden Eğitimi ve Spordaki Etik Kavramlar	22
2.8.1. Sportmenlik	22
2.8.2. Sportmenliğin Tarihsel Gelişimi	25
2.8.3. Sportmenliğe Aykırı Davranışlar	26
2.8.4. Sporda Ahlak İlkeleri	28
2.8.5. Sportmenlikle İlgili Yapılan Çalışmalar	29
3. YÖNTEM	33
3.1. Araştırmanın Modeli.....	33
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	33
3.3. Veri Toplama Araçları	35
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	35
3.4. Verilerin Toplanması	37
3.5. Verilerin Analizi	37
4. BULGULAR.....	39
5. TARTIŞMA.....	49
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	58
7. KAYNAKLAR.....	60
EKLER	68
EK-1: Amasya Üniversitesi Etik Kurul Kararı	69

EK-2:Gönüllü Katılım Formu.....	70
EK-3: Gönüllü Katılım Formu Veli İzni.....	71
EK-4: Kişisel Bilgi Formu.....	72
ÖZGEÇMİŞ	74

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	33
Tablo 3.2. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	34
Tablo 3.3. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Okul Türlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	34
Tablo 3.4. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	34
Tablo 3.5. Katılımcıların Kulüp Adına Müsabakalara Katılma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	34
Tablo 3.6. Katılımcıların İlgilendiği Spor Türüne Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	35
Tablo 3.7. Katılımcıların Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	35
Tablo 3.8. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Alt Boyutları Ve Güvenirlilik Değerleri	36
Tablo 3.9. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeğine İlişkin Güvenilirlik (α), Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	37
Tablo 4.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	39
Tablo 4.2. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	39
Tablo 4.3. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Okul Türlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	40
Tablo 4.4. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	40
Tablo 4.5. Katılımcıların Kulüp Adına Müsabakalara Katılma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	40
Tablo 4.6. Katılımcıların İlgilendiği Spor Türüne Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	41
Tablo 4.7. Katılımcıların Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	41
Tablo 4.8. Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	42
Tablo 4.9. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	42

Tablo 4.10. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	43
Tablo 4.11. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Okul Türlerine Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	44
Tablo 4.12. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	44
Tablo 4.13. Katılımcıların Kulüp Adına Müsabakalara Katılma Durumuna Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	45
Tablo 4.14. Katılımcıların İlgilendiği Spor Türüne Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	46
Tablo 4.15. Katılımcıların Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	47
Tablo 4.16. Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	47

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİSİ

Kısaltmalar	Açıklamalar
BEDSDÖ	Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği
UDS	Uygun Davranışlar Sergileme
UDK	Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma
PDS	Pozitif Davranışlar Sergileme
NDK	Negatif Davranışlardan Kaçınma
TS	Toplam Sportmenlik

ÖZET

BEDEN EĞİTİMİ DERSİNDE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARI (SAMSUN İLİ/ HAVZA İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Muharrem PEK

Amasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Mayıs/2024
Danışman: Doç. Dr. Serkan ZENGİN

Bu araştırma, 2022- 2023 yılında eğitim gören 5.6.7 ve 8. sınıf düzeyindeki ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor derslerinde sergilemiş oldukları sportmenlik davranışlarını demografik değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada, ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin sergiledikleri sportmenlik davranışlarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini Samsun ili, Havza ilçesi sınırları içerisindeki Havza Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi ortaokullarda öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubu, Samsun ili Havza ilçesindeki ortaokullarda öğrenim gören öğrenciler arasından, tesadüfi örneklem yolu ile seçilmiştir. Bu kapsamda dört ortaokulda eğitim alan 1047 (535 erkek, 512 kız) öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmayla ilgili verilerin toplanmasında yedi demografik sorudan oluşan kişisel bilgi formu ve Koç (2013) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ) kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan verileri normal dağılıma uygun olduğundan dolayı parametrik analiz yöntemleri tercih edilmiştir. İki kategorili demografik değişkenlere göre ölçek puanlarının kıyaslanması amacıyla Independent Samples T-test, ikiden fazla kategorili demografik değişkenlere göre ölçek puanlarının kıyaslanması amacıyla da OneWay ANOVA analizi kullanılmıştır. Ölçek alt boyut ve toplam puanlarının arasındaki ilişkinin incelenmesinde ise Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Tüm analizlerde $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi ölçüt olarak alınmıştır. Cinsiyete göre sportmenlik davranışlarını sergilemede kızların erkeklere göre daha yüksek düzeyde sportmenlik davranışlarını gösterdikleri; yaşa göre sportmenlik davranışını ortaya koyma düzeylerinde, ölçeğin PDS alt boyutunda 11-12 yaş gruplarının, 13-14 yaşa göre daha pozitif davranışlar gösterdikleri, NDK alt boyutunda yaşların belirleyici rolünün olmadığı tespit edilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin PDS alt boyutunda yatılı bölge ortaokulu öğrencilerinden; NDK alt boyutunda ise tümünden daha pozitif davranışlar sergiledikleri sonucuna varılmıştır. Sınıf değişkenine göre 5.sınıfların diğer sınıflara göre daha sportmence davranışlar gösterdikleri sonucuna varılmıştır. Araştırmada kulüp adına müsabakaya katılmasının sportmence davranışlarına etkisinin olmadığı fakat sportmence olmayan davranışlardan kaçındıkları sonucuna varılmıştır. Sportmenlik davranışlarını sergilemede ilgilenilen spor türünün belirleyici olmadığı sonucuna varılmıştır. Aile gelir durumunun ise, PDS düzeyine etkisinin olmadığı, geliri 5001-10000TL olan öğrencilerin, geliri 10001-15000TL olanlara göre NDK düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Beden eğitimi ve spor dersi, Ortaokul öğrencileri, Sportmenlik, Samsun, Havza.

ABSTRACT

SPORTSMANSHIP BEHAVIORS IN PHYSICAL EDUCATION COURSE (SAMSUN PROVINCE / HAVZA DISTRICT EXAMPLE)

Muharrem PEK

Amasya University, Institute of Health Sciences
Department of Physical Education and Sports, MSc, May/2024
Supervisor: Doç. Dr. Serkan ZENGİN

This research was conducted to examine the sportsmanship behaviors of 5th, 6th, 7th and 8th grade secondary school students studying in 2022-2023 in physical education and sports classes in terms of demographic variables.

In the study, it was investigated whether the sportsmanship behaviors exhibited by secondary school students differ according to demographic variables. The population of the research consists of secondary school students studying in official secondary schools affiliated with the Havza Directorate of National Education within the borders of Havza district of Samsun province. The study group was selected by random sampling among the students studying in secondary schools in Havza district of Samsun province. In this context, 1047 (535 boys, 512 girls) students studying in four secondary schools constitute the sample of the study. A personal information form consisting of seven demographic questions and the Physical Education Course Sportsmanship Behavior Scale (PECSBS) developed by Koç (2013) were used to collect data regarding the research. SPSS 25.0 program was used to analyze the data collected within the scope of the research. Parametric analysis methods were preferred because the data collected within the scope of the research were suitable for normal distribution. Independent Samples T-test was used to compare scale scores according to demographic variables with two categories, and OneWay ANOVA analysis was used to compare scale scores according to demographic variables with more than two categories. Pearson Correlation analysis was used to examine the relationship between the scale sub-dimensions and total scores. According to the results of the research, it was determined that the scores of the students in exhibiting sportsmanship behaviors in physical education course were above the middle level in all sub-dimensions, including the sub-dimension of exhibiting positive behaviors, avoiding negative behaviors and the sum of sportsmanship behaviors has been made. In terms of displaying sportsmanship behaviors according to gender, girls show higher levels of sportsmanship behaviors than boys; In terms of sportsmanship behavior levels according to age, 11-12 age groups have more positive behaviors than 13-14 age groups in the PDS sub-dimension of the scale. It has been determined that age does not have a determining role in the NDK sub-dimension. In the PDS sub-dimension of secondary school students, regional boarding secondary school students; It was concluded that they exhibited more positive behaviors in the NDK sub-dimension than all others. According to the class variable, it was concluded that 5th graders showed more sportsmanlike behavior than other grades. The study concluded that participating in the competition on behalf of the club did not affect their sportsmanship, but they avoided unsportsmanlike behavior. It was concluded that the type of sport involved is not a determinant in displaying sportsmanship behaviors. It has been concluded that family income status has no effect on the PDS level, and that students with an income of 5001-10000 TL have higher NDK levels than those with an income of 10001-15000 TL.

Keywords: Physical education and sports lesson, Secondary school students, Sportsmanship, Samsun, Havza.

1. GİRİŞ

Günümüzde sporun büyük kitlelere yayılmasıyla birlikte elde edilen kazançlar, medya, başarılar ve sporcuların spor yaparken hangi ruhla yaptıkları artık değişmiştir. Amatör spor ruhunun artık kaybolmaya başlamasında sporun tüm bileşenleri pay sahibi olabilmektedir. Yalnızca kazanmaya odaklı yapılan sporun yan etkisi olarak da hem sporun içindeki hem de dışındaki birimlerde görünen etik dışı davranışlar düşünülebilir. Artan bu davranışların bir sebebi olarak da eğitim ve eğitim kurumları düşünülebilir.

Eğitimi tanımlayacak olursak, bireyi temel alarak toplumun belirli hedefler doğrultusunda gelişmesini ve yetişmesini sağlayan etkinliklerdir (Başer, 2009).

Bir başka ifade ile birey ve toplumu istenen standartlara ulaştırmayı amaçlayan, kuşaklar arasında etkileşim kuran, davranışlardaki değişiklik sürecidir (Harmandar, 2004).

Ertürk (2013)'e göre ise eğitim, bireyin deneyimleri sonucunda davranışlarında meydana gelen istendik değişiklikler sürecidir.

Eğitim kurumlarımız olan okullarda saldırganlık ve şiddet içeren davranışların her geçen gün artış gösterdiği görülmektedir (Durmuş ve Gürkan, 2005). Eğitimin tanımına ters düşen bu davranışların giderilmesi veya önlenmesi eğitimin sorumluluğunda olduğundan yapılacak çalışmalar ve alınabilecek önlemler tüm yönlerden değerlendirilmeli ve eğitim bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bireylerin bu davranışlarını temelinde kişisel sorular, yorgunluk ve tekdüze hayat sebep olduğu stres ve gerilim yer almaktadır. Bu gerilimin giderilmesi içinde beden eğitimi ve spora ihtiyaç vardır (Yetim, 2014).

Beden eğitimi ve spor dersleri sahip olduğu kazanımlara bağlı olarak öğrenciler arasında yardımlaşma duygusunun gelişmesine, kurallara uyulmasına ve kurallara karşı bilinç oluşmasına, saygı, adalet gibi değerlerin benimsenmesine katkı sağlamaktadır (Kayışoğlu, Altınkök, Temel ve Yüksel, 2015). Sağlıklı bir vücut olması için yapılan temel hareketleri barındıran, eğitimin bir dalıdır. Bireyin hem fiziksel olarak hem de ruhsal olarak gelişmesini sağlayan disiplindir (Açak, 2005). Beden eğitimi dersi fiziksel aktiviteler aracılığıyla bireylerin bilişsel, fiziksel ve duyuşsal olarak gelişimine katkıda bulunan eğitim programlarının tamamlayıcı unsurudur (MEB, 2009). Bu nedenledir ki, yetişecek nesillerin etik ve ahlaki değerlere sahip olmasında beden eğitimi dersi büyük öneme sahiptir (Koç, 2013).

Spor ise; fiziksel, zihinsel ve teknik açıdan çabalamayı gerektiren, amacı kazanmak olan, izleyenlere zevk veren, estetik duygu barındıran bir olgudur (Çoban ve Ünveren, 2007).

Bir diğ er tanıma g oreyse spor; içerisinde ba arma, hoşgörü, sevgi vb. gibi pozitif duyguları;   z nt , stres... gibi negatif duyguları barındıran, kişiyi etkisi altına alan ve geliştiren bir disiplindir (Pehlivan, 2004).

Hem beden eğitimi hem de spora baktığımızda bireyin gelişimine katkıda bulunan bu iki kavramın arasında benzerlikler olduğu gibi farklarda bulunmaktadır.

Çalışmamızın amacı ve  onemi ise beden eğitimi ve spor derslerinde sportmenlik davranışlarının hangi değişkenler tarafından etkilendiği ve bu değişkenlerin üzerinde beden eğitimi ve sporun nasıl bir etkisinin olduğu tartışılmaktadır. Öğrencilerin sağlıklı kişilik gelişimleri için beden eğitimi ve sporun  onemli olduğu d   n lmekte olup, aynı zamanda olumlu davranışlarının kalıcılığını da sağladığı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın  onemi ve Amacı

Günümüzde sporun her geçen gün daha büyük kitlelere ulaşmasıyla birlikte, medya ve diğer bazı etkenlerin de etkisiyle sportmenlik dışı ve etik olmayan davranışlar ortaya çıkmıştır. Sporda istendik davranışların artık geri planda kaldığı, dostluk ve kardeşlik olan sporun yerini yalnızca kazanma anlayışının alması artık okul sporlarında da görülmeye ba lanmı tır (Yıldıran. 2005). Yapılan bu çalışma, ortaokul   rencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlik davranışlarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, sporda ortaya çıkan sportmenlik dışı davranışların ve sebeplerinin hakkında bilgi vererek beden eğitimi öğretmenlerine rehberlik etme niteliği taşımaktadır. Öğrencilerin sağlıklı gelişimi üzerinde büyük  oneme sahip olan beden eğitimi ve spor dersinin, bu ders aracılığıyla sportmenlik davranışının, fairplay anlayışının ve ahlaki değerlerin geli tirilece i varsayılmaktadır.

1.2. Problem

Beden eğitimi ve spor dersinde ortaokul öğrencileri tarafından sergilenen sportmence davranışlar, çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?

1.2.1. Alt Problemler

- Ortaokul   rencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde gösterdikleri sportmenlik davranışları cinsiyete göre incelendiğinde farklılık göstermekte midir?

- Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde gösterdikleri sportmenlik davranışları yaşa göre incelendiğinde farklılık göstermekte midir?
- Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde gösterdikleri sportmenlik davranışları okul türüne göre incelendiğinde farklılık göstermekte midir?
- Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde gösterdikleri sportmenlik davranışları sınıf seviyesine göre incelendiğinde farklılık göstermekte midir?
- Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde gösterdikleri sportmenlik davranışları kulüp sporcusu olup olmadığına göre incelendiğinde farklılık göstermekte midir?
- Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde gösterdikleri sportmenlik davranışları yapılan sporun bireysel veya takım sporu olmasına göre incelendiğinde farklılık göstermekte midir?
- Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde gösterdikleri sportmenlik davranışları ailenin gelir durumuna göre incelendiğinde farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmada, öğrencilerin verdikleri cevapların doğru ve samimi olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullandığımız ölçeğin, araştırmanın amacına ulaşmak için geçerli, güvenilir ve uygun olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmada seçtiğimiz örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullandığımız yöntemin, araştırmanın amacına ve kapsamına uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma:

- 2022-2023 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Samsun ili Havza ilçesinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri ile sınırlıdır.
- Kullanılan ölçme aracındaki sorular ile sınırlıdır.
- Ölçme aracındaki sorulara verilen cevaplar ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Eğitim: Bireyin kasıtlı olarak ve istendik yönde olmak kaydıyla, kendi yaşantısı yoluyla davranışlarında değişiklik gerçekleştirme veya oluşturma sürecidir (Arslan, 1979).

Beden Eğitimi: Bireyin fiziksel, ruhsal ve zihinsel gelişimini destekleyen, hayata hazır olmasını ve topluma karşı sorumluluklarını bilmesini sağlamak amacıyla yapılan faaliyetlerdir (Yalçın, 1995).

Spor: İzleyicilere keyif veren ve estetik duygusunu yaşatan, yapan kişilerin ise fiziksel, ruhsal ve zihinsel olarak sağlıklı olmasını sağlayan, aynı zamanda toplumun da değerlerini destekleyen ve etkileyen yapı olarak ifade edilebilir (Fişek, 1998).

Sportmenlik (Fairplay): En zor oyun koşullarında dahi ahlaki davranışlardan vazgeçmeden, rakibe karşı haksız avantajları reddederek, bilerek ve isteyerek eşit şartlar oluşturma ve adil oyun anlayışına uyma bilincidir (Senemoğlu, 2009).

2. GENEL BİLGİLER

2.1.Eğitim

Geniş bir kavram olan eğitimin farklı, farklı tanımları yapılmıştır. Bu tanımların farklılaşmasında eğitim türlerine ve eğitim faaliyetlerine göre şekillendiği söylenir. Yapılan tanımların kimisinde eğitim terbiye amacıyla kullanılan bir araç olarak anlatılsa da; kimisinde ise kültür ve meslek üzerinde durularak eğitimin dinamik bir kurum olduğu söylenmiştir (Altuntaş, 2010). Başka bir tanıma göre ise; bireyleri hayata hazırlayan, geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören süreç olarak ifade edilmektedir (Ceylan, 2006).

Farklı bir tanım yapacak olursak eğitim, bireyin davranışlarında olumlu ve istendik değişimler sonucunda, kendi yaşantısıyla gerçekleştirdiği kalıcı değişimlerin olduğu süreçtir diyebiliriz. Bu süreç sonucunda bireyin sürekli olarak değişmesi, bulunduğu seviyeden daha yukarı çıkması, yetersiz olduğu konuların öğrenme ve öğretmeyle birlikte yeterli hale getirilmesi sağlanır (Fidan, 2012).

İnsanlar eğitim ile birlikte değişir. Bu süreçte değişen davranışlar, elde edilen bilgiler, tutumlar ve beceri yöntemleriyle oluşmaktadır. Bunu sürecin en önemli kısmını okullar sağlamaktadır. Günümüzde eğitim, yalnızca sürecin en büyük payına sahip olan okullarda yapılmaz. Okul dışında da eğitimi destekleyen, bireylerin hayatını kolaylaştıran, onları bir mesleğe hazırlayan, uygun hale getiren yerlerde vardır. İnsanın olduğu her yerde eğitim gerçekleşebilir (Özmen ve Ekiz, 2013).

Genel bir ifade ile sabit bir tanım yapılamayan eğitim, kendine has bir felsefesi olan, değişen, gelişen, kişilerin ihtiyaçlarına, ilgilerine ve başka diğer özelliklere göre anlam kazanan bir yapıdır (Yavuz, 2004).

2.2.Türk Eğitim Sistemi

Ülkemizde eğitim ve öğretim ile ilgili yönetsel ve denetimsel işler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Eğitim hakkı anayasal olarak güvence altına alınmış olup, eğitim sistemi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu esaslarına dayanmaktadır. Örgün eğitim ve yaygın eğitim olarak gerçekleştirilmektedir. Örgün eğitim, okulda planlı olarak yapılan, belirli yaşlara göre kademelere ayrılmış ve düzenli olarak uygulanan eğitimidir; yaygın eğitim ise, örgün eğitimde bulunamayan veya bulunmayan, örgün eğitimin herhangi bir kademesinden ayrılmış olan, yaş sınırı olmayan ve kişilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre verilen eğitimidir (MEB, 2000).

2.2.1. Türk Eğitim Sisteminin Genel Amaçları

Türk eğitim sisteminin genel amacını ifade edecek olursak;

- Atatürk'ün ilke ve devrimleri yolunda, anayasada bahsedilen Atatürk milliyetçiliğine sahip çıkarak ve ona bağlı kalan,
- Türk milletinin sahip olduğu değerleri benimseyen, koruyan, ilerleten, hem ailesine, hem de vatanına karşı sorumluluk sahibi olup, onları seven ve sayan,
- Ülkesini daima yücelten,
- insan haklarına karşı saygılı olan,
- Demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı tüm görev ve sorumluluklarını bilip uygulayan yurttaşlar yetişmesini sağlamaktır.

Ayrıca beden, zihin ve ruh iyiliği açısından sağlıklı bireyler yetiştirerek, bu bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek sahibi olmasını sağlayarak topluma faydalı bireylerin oluşması da sistemin genel amaçlarındandır (MEB, 2000).

2.2.2. Türk Eğitim Sisteminin Özel Amaçları

Türk eğitim sisteminin özel amaçları, sistemin genel amaçları yolunda, derecesi ve türü farklı olan eğitim kurumlarının hedeflerine ve amaçlarına, esas, ilke ve inkılâplara göre gerçekleştirilir (MEB, 1994).

2.3. Türk Milli Eğitiminin Amaçları

Türk Milli Eğitimi'nin amaçlarını sıralayacak olursak;

- Genellik ve eşitlik,
- Bireyin ve toplumun ihtiyaçları,
- Yöneltilme,
- Eğitim hakkı,
- Fırsat ve imkân eşitliği,
- Sürekliliktir.
- Atatürk ilke ve inkılâpları ve Atatürk milliyetçiliği
- Demokrasi eğitimi
- Laiklik
- Bilimsellik

- Planlılık
- Karma eğitim
- Okul aile işbirliği
- Her yerde eğitim

2.3.1. Genellik ve Eşitlik

Din, ırk ve cinsiyet ayrımı olmadan, eğitim kurumlarının herkese açık olması ve kimseye ayrıcalık yapılmamasıdır (MEB, 1974).

2.3.2. Bireyin ve Toplumun İhtiyaçları

Eğitim sisteminin bireyin ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda hazırlanmasıdır (MEB, 1974).

2.3.3. Yöneltilme

Tarafsız ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılarak, kişilerin ilgilerine ve yeteneklerine göre bir okul veya programa yerleştirilmesini sağlamak için gerekli hazırlıkların yapılması ve uygulanmasıdır (MEB, 1974).

2.3.4. Eğitim Hakkı

Türkiye Cumhuriyeti'ndeki her bir vatandaşın sahip oldu eğitim görme hakkıdır. Tamamlanan zorunlu eğitimden her vatandaş ilgilerine ve kabiliyetlerine göre faydalanabilir (MEB, 1974).

2.3.5. Fırsat ve İmkân Eşitliği

Eğitim sisteminin cinsiyet ayrımı yapılmada, kadın ve erkek eşitliğinin sağlanması; maddi olarak yetersiz olan veya zorlanan öğrencilerin desteklenmesi; ayrıca özel eğitime muhtaç olan ve korumaya ihtiyaç duyan bireylerin özel önlemlerle faydalanması için hazırlanmasıdır (MEB, 1974).

2.3.6. Süreklilik

Bireylerin hem eğitim hayatı hem de ileride günlük ve mesleki yaşamlarını kolaylaştırarak adapte olmalarını sağlamak, ayrıca hayatlarının sonuna kadar eğitimden faydalanabilmelerini sağlamak sistemin görevidir (MEB, 1974).

2.3.7. Atatürk İlke ve İnkılâpları ve Atatürk Milliyetçiliği

Eğitim sisteminin tüm kademelerinde Atatürk ilke ve inkılâpları esas alınır. Evrensel değerlerle beraber milli değerler sahip çıkılarak, bozmadan ve yozlaştırmadan aktarılır. Türkçenin korunarak, tüm özellikleriyle her kademede öğretilmesi esasıyla, koordineli bir şekilde Türkçenin bilim dili olması için gerekli önlemler alınır (MEB, 1974).

2.3.8. Demokrasi Eğitimi

Eğitim kurumlarında Atatürk aleyhine olabilecek hiçbir faaliyete yer verilmeden toplumun demokrasi anlayışının geliştirilmesi ve bireylerin de bu bilinçle yetişerek ülke hakkında bilinçli ve bilgi sahibi olmaları amaçlanır ve planlanır (MEB, 1974).

2.3.9. Laiklik

Türk milli eğitiminin laik olması temel şartıyla birlikte, din kültürü ve ahlak öğretimi ilköğretim ve ortaöğretimde zorunluluk taşır (MEB, 1974).

2.3.10. Bilimsellik

Eğitim sistemi, eğitim kurumlarındaki programlar, yöntemler ve araç gereçler çağa uygun olmalı, bilim ve teknolojiye dayanarak çevrenin ve ülkenin gelişip ilerlemesine katkı sağlamalıdır (MEB, 1974).

2.3.11. Planlılık

Eğitim kurumlarında tespiti yapılan ihtiyaçların ve kurumu oluşturan bütün unsurların, kültürel ve toplumsal kalkınmayı sağlaması ve mesleki kazanımların bireylere kazandırılmasını amaçlayacak şekilde planlanmalıdır (MEB, 1974).

2.3.12. Karma eğitim

Okullarda kız erkek bir arada olarak karma eğitimin yapılması esastır. Ancak bazı imkânsızlık veya zorluklara bağlı olarak ya da okul türüne bağlı olarak yalnız kız veya yalnız erkek olarak eğitim yapılabilir (MEB, 1974).

2.3.13. Okul Aile İşbirliği

Okullarda hedeflere ulaşılabilmesi için okul ve aile iş birliği önemlidir. Okul aile birlikleri amaçların gerçekleşmesine katkı sağlayarak çeşitli aktivitelerde bulunabilir ve ayrıca alınan kararlarında doğrudan içinde bulunabilir (MEB, 1974).

2.3.14. Her Yerde Eğitim

Mekân kısıtlaması olmaksızın, amaçların gerçekleştirilebilmesi için her zaman her yerde eğitim yapılabilir (MEB, 1974).

2.4. Beden Eğitimi

Günümüzde eğitim denildiğinde yalnızca zihinsel bir kavram değil, fiziksel ve ruhsal kavramlarında eğitimin parçası olduğu görülmektedir. İç içe olan eğitim ile spor kavramları eğitimin bugün ki tanımında olmazsa olmazdır diyebiliriz (Aras, 2013). Eğitimin aktive edici gücü davranışların çeşitliliğidir. İnsanlar bulundukları kademe ve mevkilerde, kontrolü ele alırken doğal dengeye hareketleriyle adapte olmaya çalışırlar. Bu uyum salama süreci beden eğitiminin oluşmasında en önemli unsurdur. Bilinçli ve sistemli olarak, belirlenen hedefler doğrultusunda yapılan hareketlerin eğitimin bütünlüğünün içerisinde olmasına beden eğitimi denir (Özyiğit, 1991).

Beden eğitimi, kişilerin bilişsel, toplumsal, bedensel ve motor gelişimlerini destekleyen, belirli kurallara uygun olarak yapılan ve daha çok fiziksel aktivitelere dayalı olan düzenli çalışmalar olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle eğitim müfredatında, pek çok ülkede beden eğitimi derslerine verilen önem büyüktür (Hekim, 2015).

Doğasında hareket etme yetisi olan insan, sahip oldukları güdüler ile ilk anlardan itibaren yaşamını sürdürerek varlığını korumaya çalışmıştır. Bu ilkel güdüler bulundukları ortam koşullarına bağlı olarak zamanla şekillenmiştir (Harmandar, 2004).

Gelişmenin ve kalkınmanın en temel unsuru insandır. Sosyal, kültürel ve ekonomik olarak ilerlemede sahip olunması gereken insan hayatın devam ettirilebilmesi, gündelik

ihtiyaçların karşılanabilmesi, fiziksel ve zihinsel gelişimi sağlanması için barınma ihtiyacı, uyuma ihtiyacı ve beslenme ihtiyacı gibi şeylere gerek duyar. Bunun yanı sıra insanın hareket etmesi gerekir. İşte tam olarak burada fiziksel gelişimle beraber zihinsel ve ruhsal yapıyı da destekleyen beden eğitimi ve spor önemli rol oynamaktadır (Özmen, 2013). Hareket yoluyla gelişimi hedefleyen beden eğitimi ve spor, bilgilerin, davranışların ve becerilerin kuşaktan kuşağa, birinden başka birine aktarılmasını sağlayan öğrenme ve öğretme sürecidir (Saraçaloğlu, 2001).

Beden eğitimi, düzenli olarak fiziksel hareketler yapan bireylerin sosyal, fiziksel, zihinsel vb. olarak gösterdiği gelişim sürecidir (Koç ve Tekin, 2011).

İnsanların bilişsel gelişiminin yanında bedensel gelişime de ihtiyaç duyması ile birlikte beden eğitimi dersi ortaya çıkmıştır (Alpaslan,). Gelişen bilim ve teknoloji ile birlikte beden eğitimi derslerinin önemi de artmış, böylece bireyin tüm gelişimlerini destekleyen, bedensel, fiziksel ve psikomotor özellikleri geliştirmeyi amaçlayan bir kavram olmuştur (Alpaslan, 2008).

Bir başka ifade ile beden eğitimi, bireyi hem bedensel, hem bilişsel hem de ruhsal açıdan geliştirerek yaşama hazırlayan ve kişiyi görev ve sorumluluk bilinciyle topluma kazandırmayı amaçlayan faaliyetlerin tümüdür (Yalçın, 1995).

Beden eğitimi, kişinin aletli veya aletsiz olarak yaptığı hareketler ile, çeşitli oyun ve etkinlikler vasıtasıyla daha sağlıklı ve güçlü bir yapıya sahip olabilir. Ayrıca kişiye hem ihtiyaç duyduğu sosyalliği kazandırır, hem de bulunduğu yaşta sahip olması gereken güce ulaşmasını sağlar (Ceylan, 2008).

Genel olarak ifade edecek olursak beden eğitimi; aktiviteler aracılığıyla bireyin bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimini sağlayan yapıdır (Yamaner, 2001); kişilerde hareket ve etkinlik aracılığıyla bilişsel, bedensel ve toplumsal değişimler olur ve oluşturur (Tamer ve Pulur, 2001).

Özmen (1999)'e göre ise beden eğitimi, bireyi birçok alanda etkilemektedir. Fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal etkilerinin olduğu beden eğitimi, kavram olarak eğitimin içerisinde nesnel olarak yer bulmuştur. Beden eğitiminde bireylerin davranış ve tutumlarına göre bir yönelme vardır.

2.4.1. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Amaçları

Beden eğitimi ve spor, kişilerin bedensel, zihinsel ve ruhsal olarak gelişmelerine fayda sağlar. Eğitimin genel hedeflerine göz attığımızda beden eğitiminin katkısının büyük önem

arz ettiği gör÷lmektedir. Hedeflerine baktığımızda öğrencilerin hem sağlıklı bir yapı kazanmasını hem de fiziksel yeteneklerinin gelişmesini sağlamaktadır. Bu nedenle müfredatta önemli bir yere sahiptir (Alparslan, 2008).

Eken (2008)'e göre toplumun sağlıklı bir yapıya sahip olabilmesi için beden eğitimi ve spor elzemdir. Beden eğitimi sayesinde bireylerin sağlıklı ve bir bütün olarak gelişmesi sağlanır, dolayısıyla sağlıklı bireyler sayesinde de sağlıklı toplumlar oluşur.

İlgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişen bireyler, kurallara uymayı, başarmayı, problem çözmeyi, paylaşmayı, saygılı ve ahlaklı olmayı vb. beden eğitimi ve spor aracılığıyla bireyin bu kavramları içselleştirmesini, kültür haline getirerek toplumunda gelişmesine katkıda bulunur (Demirhan, 2003).

Beden eğitimi dersinde amaç sporcu yetiştirmek değildir. Aksine öğrencilerin yeteneklerinin ve ilgilerinin keşfedilerek, yapabilecekleri branşlara yönlendirilmesi ve bu branşlarda yeteneklerinin gelişimine katkı sağlanmasıdır. Bunun için de dersler farklı, farklı becerilere yönelik düzenlenerek uygulanmalıdır. Bu sayede sahip olunan beceriler keşfedilebilecek ve ortaya çıkacaktır (Şirinkan vd. 2008).

Spor kültürü beden eğitimi ve spor aracılığıyla oluşur. Oluşan bu kültür sayesinde hareket eden, spor yapan ve sporu olmazsa olmaz haline getirerek içselleştiren bir toplum oluşur. Beden eğitimi ve spor sayesinde daha mutlu ve daha sorumlu bir yaşam tarzı benimseyen toplumlar bununla beraber başarı da elde etmeye başlar (Dalkıran ve Tuncel, 2007).

Beden eğitimi dersinin asıl amacı çocukları fiziksel aktiviteler aracılığıyla eğitip hareket becerilerini geliştirmektir. Aynı zamanda bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan gelişimlerine katkıda bulunarak, toplumsal gelişime de yardımcı olmaktır. Çünkü sağlıklı bireyler, sağlıklı toplumu oluşturur (Başer, 2009).

Açak (2006)'a göre beden eğitiminin amaçlarını sıraladığımızda ise;

- Atatürk'ün beden eğitimi ve spor kavramlarıyla ilgili söz ve düşüncelerini açıklayarak ifade edebilmeyi sağlamak,
- Vücudun seviyesine uygun şekilde güçlenip gelişebilmesini sağlamak,
- Kasların, sinirlerin ve eklemlerin koordineli bir yapıya sahip olabilmelerini sağlamak,
- Düzgün duruş alışkanlığını sağlamak,
- Beden eğitimi ve sporun temel bilgilerini ve becerilerini kazandırabilmek,
- Ritim ve müzik ile beraber uyumlu hareket edebilmeyi sağlamak,

- Kültürümüzde yeri olan halk oyunlarıyla ilgili becerileri yapmaya istekli olmayı sağlamak,
- Beden eğitimi ve sporun sağlığımızda ilgili yararları konusunda bilgi sahibi olarak, boş zamanları değerlendirmek için spor yapmayı i selle tirmeyi sağlamak,
- Temel ilkyardı  ve sağlık konusunda bilgi sahibi olabilmeyi sağlamak,
- Sorumluluk alabilme, takıma/gruba uyabilme ve liderlik edebilme özelliklerinin gelişmesini sağlamak,
-  z güven ve karar verebilmeyi sağlamak,
- Kazanınca ya da kaybedince nasıl davranılması gerektiğini  ğrenebilmeyi sağlamak,
- Topluma karşı saygılı olmayı sağlamak,
- Spor malzemelerini ve tesislerin bilinçli bir şekilde kullanabilmeyi ve koruyabilmeyi sağlamak diyebiliriz.

2.4.2. Beden Eğitiminin  nemi

Beden eğitiminin önemine bakacak olursak, bireyi hayata hazır hale getirir diyebiliriz. Kişinin fiziksel yapısını geliştirmenin yanı sıra, ruhsal ve zihinsel olarak da gelişimine katkı sağlar. Gelişen bireylerin kültürel olarak kalkınmasında, yine bireylerin hem bireysel hem de toplumsal anlamda üretken olmasında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Beden eğitimi, hareketliliğin ve kabiliyetin temellerine dayanarak kişiler arasında fırsat eşitliği sağlar. Bedensel olarak daha iyi duruma gelmeyle birlikte, insanların sosyal yaşamını olumlu olarak değiştirir, daha hızlı ve daha olumlu ilişkiler kurulmasına olanak sağlar. Oyun, yarışma, rekabet, ekip çalışması gibi kavramlarla birlikte kişilerin karakterlerinin de gelişimine katkı sağlar (Aracı, 2001).

Selçuk (2001)'a göre beden eğitiminin kişinin karakterini de şekillendirdiği söylenmiştir. Bu  ekillenme kişinin becerisine, iradesine, azmine ve kararlılığına göre olmaktadır. Kişinin  z güvenini geliştirir, sorumluluk sahibi olmasını sağlar, ayrıca artan yetenekleri ve kuvvetini doğru şekilde kontrol etmesini sağlar. Kısacası bireye oto kontrol özelliği de kazandırır.

2.4.3. Beden Eğitiminin Yararları

Temelinde motor becerilerin ve hareketin olduğu beden eğitimi ve spor, yapılan etkinlikler aracılığıyla çocukların bedensel gelişimini sağlar. Bu etkinliklerle aktif katılım

sağlayan çocukların hareket, diğer kişilerle mücadele ve rekabet, takdir edilme ve yapabilme ihtiyaçları karşılanır. Farklı ilgi ve yeteneklere sahip olan bu çocukların mevcut becerilerinin gelişmesi içinse öğretmenlerin öğrencilerin özellikleri konusunda bilgi sahibi olması son derece önemlidir (Harmandar, 2004).

Amerika Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği'nin beden eğitimi ve sporun bireyin hayatını olumlu olarak etkilediğini söylemiştir. Beden eğitimi ve sporun yararları;

- Fiziksel etkinlikler esnasında bazı hareketler yetersiz kaldığında, birey farklı hareketleri yapmaya zorunlu hisseder. Bu durumda kişi yeni hareketler öğrenmeye başlar.
- Bedensel olarak iyi olma durumunun sürekliliğinin ve bunun bilincinin farkında olmasını sağlar.
- Uzmanlık istemeyen temel becerilerin gelişmesine katkıda bulunur.
- Spora özgü olan basit hareket becerilerinin de gelişmesini sağlar.
- Öğrencilere sağlığını geliştirmeyi ve bedensel etkinliklerin önemini öğretir.
- Kişinin hem kendisi hem de toplum için faydalı olmayan işlerden uzak durmasını ve zararlı alışkanlıklardan korunmasını sağlar.
- Öz güvenli bireyler yetişmesine katkıda bulunur.
- Kişinin bedeniyle ilgili yapısını ve fonksiyonel özelliklerini fark etmesini sağlar.
- Bireyler kuralları öğrenme ve uygulama konusunda gelişirler.
- Bireyler kişilik ve karakter olarak gelişirler.
- Öğrenciler yapılan hareketlerin temellerini ve estetik özelliklerini öğrenirler (Heper, 2012).

Bir başka çalışmaya göre beden eğitimi ve sporun yararları incelendiğinde;

- Yapılan aktiviteler insülin direncinin ve kolesterol düzeylerinde iyileşmelere sebep olmaktadır,
- Metabolizmayı hızlandırarak, oksijenli ortamlarda enerjinin yenilenmesini sağlamaktadır,
- Orta şiddetli aktivitelerin kan basıncını pozitif olarak etkileyerek yüksek kan basıncına karşı korumaktadır,
- Hastalıklara bağlı ölüm oranlarını azaltmaktadır,
- Kas kütlesi oranını artırırken, yağ oranını azaltmaktadır (Branca ve ark. 2007).

2.5. Spor

Spor, insanın ve toplumsal yaşantının vazgeçilemez bir olgusu olmanın yanı sıra, insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzanan bir olgudur. Var olduğumuzdan beri, insan bilerek ya da bilmeden daima sporla iç içe olmuştur (Sunay, 2003).

İnsanoğlunun doğada hayatta kalabilmesi için bir savunma; yine insanoğlunun geçimini sağlayabilmesi için bir saldırı amacıyla kullanılan spor zamanla yarışma amacına dönüşerek hem bireysel hem de takım olarak yapılmaya başlanmıştır (Konter, 2010). Günümüzde sosyal faaliyetlerin en başında bahsedebileceğimiz spor kavramı, ne kültür, ne sanat, ne de edebiyat gibi aklımıza gelebilecek toplumsal etkinliklerle kıyaslanamayacak kadar yaygın bir alana sahiptir. Çok geniş kitlelere ulaşabilen spor faaliyetleri, sahip olduğu rahatlatma ve negatif enerjiyi attırma özelliğiyle kişilerin ve toplumların psikolojik olarak da huzur bulabilmesine imkân sağlamaktadır (Fişek, 1985).

Pehlivan (2004)'a göre spor, kişinin hem olumlu duygularına, hem de olumsuz duygularına hitap edebilen bir disiplindir. Kişiye sevgi, saygı, erdem, mutluluk gibi duyguları yaşatabilirken, mutsuzluk, kaygı, stres gibi duyguları da yaşatabilir.

Toplumsal, ekonomik ve kültürel alanların her birinde ayrı bir öneme sahip olan spor kavramını özellikleri bakımında beden eğitimi ve yarışma olmak üzere ayırabiliriz. Bireyin bedensel ve psikolojik sağlığının daha iyi olmasını, aynı zamanda bu iyi olma halinin devam edebilmesi için yapılan hareketleri spor olarak tanımlayabiliriz (Yetim, 2000).

İnsanın geçmişte de, günümüzde de hayatının içinde bulunan ve önemli bir parçası kabul edilen spor, bu önemini gün geçtikçe de artırmaktadır. Dünyanın her yerinde değişik branşlarla uğraşan sporcular, yarışma amacıyla düzenlenen etkinliklere katılmaktadırlar. Değişen ve gelişen sporun birbiriyle bağlantılı olan birçok tanımı yapılmaktadır (Dever, 2010).

Spor, bireyin fiziksel ve ruhsal gelişimini sağlarken, rekabet edilen ortamlarda yarışırken kurallara uymayı, yarışırken mücadele ruhunu hissetmeyi, kazanmak için çabalamayı ve güçlenmeyi gerektirir. Ayrıca spor, başarıyı elde etmeye odaklanmak, yapabileceğinin en iyisini yapmak ve hedefe ulaşmaya çalışmaktır (Aracı, 1999). Doğan (2007)'a göre ise spor, belli hedeflere kurallar çerçevesinde ulaşmak için yapılan, izleyenlere haz duygusu yaşatan, keyif veren, eğlendiren ve sporcu ile destekçilerini bütünleştiren etkinliklerdir.

Her insan spor yapabilir ancak herkesin tam anlamıyla sporcu olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir. Çünkü, spor yaparken bu işten gelir elde eden profesyonel

sporcular ile keyif almak için spor yapanların ayrımını yapmak zorundayız. Bu ifadeye göre spor, kişilerin kendilerince anlam yükleyebilecekleri ve kendi beğenilerine göre kullanabilecekleri bir olgu değildir (Biçer, 2017).

Başka bir ifade ile spor, birisinin sahip olduğu potansiyel çevresiyle birlikte, bireysel ya da grup olarak amatör ve profesyonel olarak yapılan, değişen ve gelişen kurallar çerçevesinde insanı sosyalleştiren, birey ile toplumu uyumlu hale getiren, fiziksel ve ruhsal katkıları olan faaliyetlerdir (Erkal ve ark., 1998).

Spor kavramının tanımları genel olarak değerlendirildiğinde;

- Spor, Serbest vakitleri değerlendirmek içindir.
- Spor, kişilerin çalışma isteğini artırır.
- Spor, popülerlik için bir araçtır.
- Spor, pratik zekâyı geliştirir.
- Spor, düzenli çalışmayı sağlar.
- Spor, saldırganlığı engelleyen aktivitelerdir.
- Spor, toplumsal bir olgudur.
- Spor, sonunda ödül olan yarışmalardır (Dever, 2010).

Çok geniş bir kavram olan sporun bu kadar çok ilgi görerek sahip olduğu çekicilikle ilgili ortaya atılan bazı kuramlar vardır. Spor kavramını daha iyi anlayabilmemize yardımcı olabilecek bu kuramlar;

1.İyi Etkiler Kuramı: Bu teoriye göre spor bir dinlenme ve eğlence aracı olarak görülmektedir. Spor, bireylerin günlük rutinlerinden ve günlük hayattaki alışkanlıklarından uzaklaşarak kurtulmasına yardımcı olabilmektir.

*2.Stres ve Teşvik Arama Kuramı:*Bu teoriye göre, spordaki katılımın esas amacı seyirciyle birlikte etkileşime girmek ve etkileşim anında hissedilen heyecandır. Katılımcı veya seyirci fark etmeksizin bu heyecan hissedilebilir.

*3.Arınma ve Saldırganlık Kuramı:*Bu teoriye göre spor kişi sayesinde kendisini başka birisinin yerine koyarak saldırganlığını ortadan kaldırdığını, engellediğini savunuyor.

4.Eğlenme Kuramı: Bu teoriye göre estetik değerler ve güzellik spor ile keşfediliyor. Keşfedilen sporun güzelliği ise insanları cezp ediyor ve boş zamanlarında spor yapmalarına olanak sağlıyor.

*5.Başarıyı Arayış Kuramı:*İnsanların kimlik kazanmasında etkili olan spor, ayrıca onlara bireysel veya grubun parçası olarak başarıyı tattırır (İsaohola, 1980).

2.5.1. Sporun İşlevi ve Yararları

Küçük büyük herkes tarafından yapılan, belirli bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilen fiziksel aktiviteler spor olarak tanımlanmaktadır. Boş zamanları faydalı olarak geçirebilmek adına yapılan bu aktiviteler, farklı branşlarda olabilir (Yüksel, Hekim ve Gürkan, 2014). Sporun insan sağlığı, bedeni ve gelişimi üzerindeki etkileri neredeyse herkes tarafından bilinmekte ve kabul görmektedir. Zummer (1998)'e göre sporun işlevleri incelendiğinde;

- Sporun Kişisel İşlevi: Kişinin bedenini tanıyarak kendisini tanıması ve sahip olduğu yeteneklerin farkında olmasıdır.
- Sporun Sosyal İşlevi: Çevreyle iletişim kurarak onlarla beraber bir şeyler yapılması, esnek davranışlar gerçekleştirerek dış etkenlerden korunabilmek için karşı savunma geliştirebilmektir.
- Sporun Üretkenlik İşlevi: Kişinin kendisini bilmesi ve keşfetmesinin yanı sıra yaratıcılığının da gelişmesidir.
- Sporun Anlamsallık İşlevi: Kişinin hareket halindeyken çevreye veya başkalarına karşı kendisini ifade edebilmesidir.
- Sporun Etkileme İşlevi: İnsanların spor yaparken mutluluk, hayal kırıklığı, kızgınlık, yorgunluk, neşe, haz alma gibi çeşitli duyguları yaşayabilmesidir.
- Sporun Keşfetme İşlevi: İnsanların spor ile birlikte çeşitli ortamları tanıması ve etrafındaki malzemeleri kullanması veya kullanılabilir hale getirmesidir.
- Sporun Uyarılma İşlevi: Kişilerin spor ile performanslarını artırmak için sınırlarını zorlayarak, fiziksel ve zihinsel açıdan daha iyi duruma gelmesidir. Ayrıca öğrendiği bilgileri günlük yaşamında da kullanabilmesidir.

Sporun yararlarına baktığımızda ise psikososyal açıdan sporun gelişim üzerindeki etkileri ve yararları;

- Zıt duyguları bir arada yaşamamıza olanak tanıyan spor başarıya ve başarısızlığa karşı nasıl tepki vermemiz gerektiğini ve onunla nasıl başa çıkacağımızı öğretir.
- Kişiliğimizin ve kimliğimizin gelişimine katkı sağlayarak, kendimize olan güvenimizi artırır.
- Özgür hareket edebilmemiz için ortam yaratır ve daha rahat çalışmamıza olanak tanır.
- Çevremize karşı olan becerilerimizi geliştirir. Adalet, saygı, yardımlaşma, karşılıklı anlayış gibi sosyal becerilerimizin kazanılmasını kolaylaştırır.

- Dikkati ve odaklanmayı artırır (Işık, 2021).
Sporun kişilik üzerindeki etkilerine bakacak olursak;
- Fiziksel becerileri geliştirir.
- Doğru duruş alışkanlığı kazandırır.
- Hareketlerimizi olumlu yönde etkileyerek potansiyelimizin gelişmesine katkıda bulunur.
- Kurallara uymayı öğretir.
- Başkalarına karşı saygı duymayı öğretir.
- Başarı ve başarısızlığa karşı davranışları şekillendirir.
- Grupla hareket etmeyi öğretir.
- Öz güvenli olmayı sağlar.
- Hayatı tek düzelikten çıkararak hayata farklı anlamlar kazandırır.
- Kimlik ve kişilik gelişimine katkı sağlar.
- Mücadele ruhu kazandırır.
- Her açıdan sağlıklı bireyler olmamızı sağlar.
- Saldırganlık gibi hoş görülmeleyen davranışlardan kurtulmamızı veya onu kontrol edebilmemizi sağlar.
- Odaklanma, analiz, çözüm yolu bulma, imgeleme gibi özelliklerimizi ortaya çıkarır (Kuru, 2000).

2.6. Beden Eğitimi ve Sporun Karşılaştırması

Boş zamanları oyunlar aracılığıyla değerlendirmeyi amaçlayan beden eğitimi tek bir etkinlikten ziyade birçok etkinliği bünyesinde barındırır. Yapılan hareketler daha güçlü bir bedene sahip olmayı gerçekleştirir. Kişilerin sağlıklı ve daha güçlü olmasını hedefler (Aracı, 2004).

Beden eğitimi, esas olarak bedensel gelişimi gerçekleştirmenin yanında kişinin diğer gelişimlerine de katkı sağlamayı amaçlar. Eğitimle beraber toplumun da değişmesine ve gelişmesine olanak sağlar. Branşların sahip olduğu farklı hareket özellikleri ile bireyler üzerinde yadsınamaz bir etkisi vardır (Günsel, 2004).

Eğitimin kapsamı içinde bulunan beden eğitime sporun içinde yer almasından dolayı spor eğitimi de denilebilir. Sporun uygulama kısmını oluşturan beden eğitimi, spor eğitimiyle beraber eğitim müfredatlarında kendisine yer edinmiştir. Çok geniş uygulama ve

faaliyet alanları bulunan beden eğitimi ve spor, okullarda ders olarak okutulmaktadır (Açıkada, 1993).

Eğitim sistemi değişmeden önce, geleneksel eğitimde bireylerin yalnızca zihinsel gelişimlerine odaklanarak çalışmalar planlanıyor ve yapılıyordu. Çağdaş eğitim sisteminde ise bireyin eğitimi her yönden ele alınarak planlama ve çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Beden eğitimi bu alanların gelişimini desteklemek ve katkıda bulunmak için en uygun alanlardandır diyebiliriz (Karagül, 1993).

Modern yaşamla birlikte bireyin artan ihtiyaçları arasında beden eğitimi de önemli bir yer edinmiştir. Beden eğitime daha çok önem verilmeye başlanmıştır ve fiziksel aktiviteler temel ihtiyaçlar olarak görülmeye başlanmıştır. Artık beden eğitimi ve sporun da insanın vazgeçilmez ihtiyaçlarından olduğunu ifade edebiliriz (Aracı, 2001).

Öğrencilerin yeteneklerinin gelişmesini sağlayan beden eğitimi aracılığıyla bedensel gelişime engel olabilecek unsurlar ortadan kaldırılabileceği ya da minimuma indirilebileceği gibi, kişilik gelişimlerine de olumlu katkılarda bulunabilir (Karademir vd.,2010).

Bireyin gelişimi aşamalı olarak gerçekleşmektedir. Çocukluk dönemine bakacak olursak her çocuğun sahip olması gereken bedensel görevleri ve ödevleri vardır. Bu ödevler temel becerileri oluşturur. Erkenden öğretilmesi gereken bu becerilerin kazanılmadığı takdirde bir sonraki döneme olumsuz şekilde yansması kaçınılmazdır. Bu olumsuzluğun önüne geçebilmek içinse beden eğitiminin başlatılma zamanı çocuğun okula ilk geldiği zaman olması gerekmektedir (Nebioğlu, 2004).

Tamer (1987)'e göre beden eğitiminin birincil hedefi, yapılan etkinlikler aracılığıyla öğrencileri eğiterek sahip oldukları beceri ve yetenekleri en üst düzeye çıkarmaya çalışmaktır.

Spor yapan bireyler vücuduna önem vereceği için bedenine yararlı olmayan maddelerin neler olduğunu bilerek o maddelerden uzak durur. Beden eğitimi ve sporun bağımlılık yapan zararlı maddelerden kaçınılmasında da olumlu etkileri olduğunu söyleyebiliriz (Çöndü, 1999).

Zorba (2009)'ya göre, bireylerin hayat kaliteleri, hayat şekilleri ve sağlıkları arasında inkâr edilemeyecek bir bağ vardır. Bireyler spor yaparak, hayatında spora yer vererek olumsuzluklar karşısında durabilme, çalışkanlık, dengeli ve düzenli beslenme, sağlıklı ve güçlü vücut gibi hem fiziksel hem de zihinsel özellikler kazanabilir. Spor aracılığıyla hareket etmemekten kaynaklanabilecek hastalıklar engellenir, sağlıklı bireylerin oluşmasıyla da sağlıklı bir toplum meydana gelir.

Spor, insanın bazı zamanlar tek başına, bazı zamanlarda da grubun bir parçası olarak yapabildiği ve kişiler arasında yarışmayla birlikte yardımlaşmayı da sağlayan bir kavramdır. Profesyonel veya amatör olarak yapılmaktadır. Ne şekilde yapılırsa yapılsın spor, insanın her yönüyle kendini iyi hissetmesine olanak sağlar (İnal, 2003).

Beden eğitimi spora kıyasla daha basit yapıya ve hareketlere sahiptir. Sporun amaçlarına karşı beden eğitiminin daha basit amaçları bulunmaktadır. Sportif etkinlikleri yapılış şekline göre kendi içinde ayırabiliriz. Bunlardan birincisi, boş vakti değerlendirme adına yapılan, rekabet etme ve yarışma amacı taşımayan rekreatif faaliyetlerdir. Bir diğer şekli ise, birden fazla katılanın olduğu, daha çok okul zamanı dışında yapılan etkinliklerdir. Son olarak karşılığında maddi bir gelir sağlamak amacı olan, amatör ya da profesyonel olarak yapılan faaliyetlerdir diyebiliriz (Heper, 2012).

Beden eğitimi spora kıyasla daha basit yapıya ve hareketlere sahiptir. Sporun amaçlarına karşı beden eğitiminin daha basit amaçları bulunmaktadır diyebiliriz.

2.7. Beden Eğitimi ve Sporun Etkileri

Eğitimin nihai amaçlarının başında nitelik sahibi insan yetiştirilmesi ve bu nitelikli insanların toplumda yer edinmesi gelmektedir. Bunun sağlanabilmesi için eğitim sisteminde, kişilerin fiziksel, bilişsel, sosyal ve ruhsal olarak sağlıklı olabilmelerini sağlayacak uygulamalara yer verilmesi gerekmektedir. Beden eğitimi ve sporun önemini ortaya çıkaran bu ihtiyaçlar, devamlı yapılan faaliyetler aracılığıyla bireyin gelişimine katkı sağlayacaktır (Heper, 2012).

Her döneminde gelişmekte olan bireyin, fiziksel olarak en hızlı geliştiği dönem ilköğretim çağıdır. Çocukların artık büyüdüğü ve ergenliğe girmiş olduğu bu çağda olumlu fiziksel gelişimleri çocukların sosyal ve duygusal yönlerinin de gelişimine olumlu yansıyacaktır. Gelişmiş ülkelerin birçoğu fiziksel becerinin ve fiziksel uygunluğun gelişmesi ile bireyin hayat boyunca sağlıklı olabileceğini varsayarak, bu kavramlar üzerine beden eğitimi programlarını oluşturmaktadır (Aras, 2013).

2.7.1. Bedensel Gelişim Üzerindeki Etkileri

İnsan doğal yapısına istinaden daima hareket etmeye ihtiyacı olan bir varlıktır. Kasları ve eklemleri bu hareketler esnasında çalışmaktadır. Hareket ettikçe de daha güçlü bir kemik ve kas sistemine sahip olmaktadır. Bu ihtiyacın gerçekleşebilmesi için beden eğitimine büyük bir pay düşmektedir. Beden eğitimi insanlara hareketlerin ve hareket formlarının

doğru şekilde nasıl yapılması gerektiğini öğreterek daha sağlıklı bireyler yetişmesini gerçekleştirebilir. Yine aynı hedefe yönelik hareket eden bireylerin hastalıklardan korunmasına olanak sağlayabilir (Mirzeoğlu, 2011).

Beden eğitimi ve spor, günümüzün kabul gören en büyük hastalıklarından olan obezite ile kalp ve damar hastalıklarına karşı etkili bir yöntem olarak kabul görmektedir. Ayrıca, iskelet sisteminin daha sağlam olmasını sağlayan bu disiplin, kişiyi çabuk, ani ve sürekli sakatlanma risklerine karşı korur, fiziksel yapıyı geliştirir (Sönmez, 2004).

Kısaca ifade edecek olursak beden eğitimi ve spor fiziksel olarak kişinin daha sağlıklı olmasına katkı sağlar, sakatlık ve hastalıklara karşı önleyici veya engelleyici bir rol oynar ve kişinin günlük yaşamını kolaylaştırarak yaşam kalitesini artırır diyebiliriz.

2.7.2. Psikomotor Gelişim Üzerindeki Etkileri

Beden eğitimi ve spor, bireylerin psikomotor hareketlerinin gelişmesi ve kontrol edilebilmesi için önemi olan bir alandır. Kas sistemi ve sinir sistemi arasında koordinasyonun sağlanarak vücudun kontrolünün birey tarafından denetim altına alınmasını sağlar. Bedene eğitimi ve spor eğitmenlerinin esas amaçlarından birisi de devinimsel yani psikomotor gelişimi desteklemektir (Tamer, 1998).

Her bireyin belirli dönemlerde kazanması gereken beceriler vardır. Beden eğitiminin de bu becerileri kazandırabilmesi için gerekli olan hedef davranışların bireyin dönemine uygun olması gerekmektedir. Örneğin, ince motor becerilerin kazanılması çocukluk döneminde gerçekleşmeyeceğinden, çocuklara kaba motor becerileri kazandıracak davranış hedefleri belirlenmelidir. Bunun hem çocuk gelişimi hem de beden eğitimi açısından daha faydalı olacağı söylenebilir. Ergenlik döneminde ise, bireyi gelişiminin çok hızlı olmasından kaynaklı, hedeflenen davranışlar gelişimin sağlıklı olabilmesi için zorlayacak ve karmaşık yapıda olmamalıdır. Bunun yerine uygulamaların çeşitlendirilerek motor becerilerin gelişimine katkı sağlaması hedeflenmelidir (Topkaya, 2007).

Erken yaşta spora başlayan çocuklar, psikomotor becerileri geliştiğinden akranlarına göre başka alanlarda da yapılması gereken hareketleri özel yetenek gerektirse dahi zorlanmadan yapabilecektir. Bu sebeple her çocuğun yapabilmesi gereken temel hareket becerilerinin en iyi şekilde yerine getirilebilmesi ve dönemine uygun motor becerileri gerçekleştirebilmesi için çocukların erken yaşta spora yönlendirilmesi ve başlaması sağlanmalıdır (Özer ve Özer, 2016).

2.7.3. Bilişsel (Zihinsel) Gelişim Üzerindeki Etkileri

Bilişsel gelişim, içinde yaşadığımız dünyayı, fark edip, yorumlayıp, anlam kazandırdığımız süreçtir. Hayatımızın ilk anından itibaren başlar ve devam eder (Senemoğlu, 2007).

Beden eğitiminin ve sporun bilişsel gelişim üzerine etkisine baktığımızda bu katkı bilginin doğrudan bireye verilmesiyle değil, sahip olunan bilgilerin ve sürecin kullanılması ile ilgilidir. Bireyin bedensel beceriler aracılığıyla olayları tahmin edebilmesi, sonuca ulaştıracak gereken yollara karar verebilmesi ve zorluklar karşısında alternatif çözümler bulabilmesi gibi becerileri ortaya koyması bireyin zihinsel gelişimine doğrudan olumlu olarak yansır (Topkaya, 2007).

Gelişim bir bütün olarak düşünüldüğünden, beden eğitimi ve spor yapılan etkinlikler aracılığıyla bireyin fiziki gelişiminin yanında bilişsel gelişimini de destekleyecektir. Çocukların, etkinliklerde veya oyunlarda karar verme ve problem çözme becerileri gelişecektir. Bu nedenle beden eğitimi ve sporun bilişsel gelişim üzerinde olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir.

2.7.4. Sosyal Gelişim Üzerindeki Etkileri

Sağlıklı toplumlar için sağlıklı bireylerin olması gerekmektedir. Toplumların gelişebilmesi içinse her bireyin yerine getirmesi gereken sorumluluk ve ödevleri bulunmaktadır. Birey olarak sorumlu olduğumuz bu ödev ve rolleri beden eğitimi ve spor aracılığıyla gerçekleştirebiliriz (Nebioğlu, 2006).

Yetim (2000)'e göre öğrenciler karlıdıkları oyun ve etkinlikler sayesinde sosyalleşir ve ait oldukları çevrenin farkına vararak toplumları tanır. Bu sayede kendisinin farkına vararak toplumda yer edinir.

Sosyal açıdan beden eğitiminin etkilerini sıralayacak olursak;

- Dayanışma ve yardımlaşmayı sağlar.
- İletişimi geliştirerek insanlara birliktelik kazandırır.
- Sosyalleşme sürecini hızlandırır.
- Aidiyet duygusunu geliştirerek milli bilinç kazandırır.
- Sağlıklı bireylerin oluşmasına katkı sağladığından ve insan için zararlı olan alışkanlık ve maddelerden uzak tutacağından, sağlıklı toplumların oluşmasını sağlar.
- Sosyal ve duygusal bağları kuvvetlendirir (İnal, 1998).

Beden eğitimi ve sporun, oyunları kullanarak bireyin gelişimine nasıl katkı sağladığı, yalnızca fiziksel değil her alanda etki ederek ve destekleyerek bütün bir gelişim olabilmesi için olmazsa olmaz olduğu söylenebilir.

2.8. Beden Eğitimi ve Spordaki Etik Kavramlar

2.8.1. Sportmenlik

Sportmenliği, sporcuların oyun kuralları çerçevesinde, izleyicilere seyir zevki vererek, galibiyeti rakibi incitmeden ve rencide etmeden kutlamak, yenilgiyi kabul edebilmek, oyuna ve oyun içindeki herkese karşı yapılan saygılı davranışlar şeklinde tanımlayabiliriz. Sportmenlik, adil oyun anlayışı içinde kontrolü kaybetmeden mücadele etmek, dürüst oynamak, galibiyete veya mağlubiyete karşı davranışları kontrol etmek, saygıyı kaybetmemek gibi ifadeleri kapsar. Sportmenliğin genel ve esas amacı oyun oynanırken karşılaşılabilecek gerginlikleri azaltmak veya ortadan kaldırmaktır (Çalayır vd., 2017).

Sportmenlik, ahlaki bir davranış olmakla beraber mücadele ederken davranışlarımızın nasıl olması gerektiğini de göstermektedir. Oyun anında oyuncuların, koçların, antrenörlerin zaman geçirmek adına kendi lehlerine kazanç sağlayabileceği davranışlardan fayda sağlamaması, kaçınması, rakip oyunculara müdahale ederken rakibi düşünerek oyuncuları sakatlamaktan kaçınılması, aldatmaya yönelik davranışların yapılmaması, yapılan bariz hataların telafisi için uygun davranışlar sergilenmesi gibi hareketler sportmenlik açısından kabul gören, uygun davranışlar olarak ifade edilebilir (Güllü, 2018).

Sportmenlik kavramının bir diğer kullanım şeklide 18. yüzyılda sıklıkla kullanıldığını söyleyebileceğimiz fairplaydir (Yıldıran, 2004). Fairplay ifadesi dilimizde ‘‘sportif erdem’’ olarak anlamlandırılmaktadır. Erdem sözcüğü ise, bireyin ahlaki olarak üstün olması olarak söylenebilmektedir (Şebin vd., 2010).

Çalıştırıcıların oyuncuları müsabakaya hazırlarken vurguladıkları ve esas amaçları kazanmak olduğunda, oyuncuların sergiledikleri olumsuz davranışlar ortaya çıkmaktadır. Kazanmayı amaçlayan sporcular, ne olursa olsun galibiyet istediklerinden sportmence olmayan hareketler yaparlar. Olumlu davranışları, sportmence hareketleri engelleyen bu durumun sebebi spor değildir. Spor, bunun aksine sosyal ve sportmence davranışların kazanılabilmesi için oldukça önemlidir. Antrenörler oyuncularını müsabakalara hazırlarken oluşabilecek bu durumların farkına varabilmeli ve oyuncuları sportmence davranacak şekilde çalıştırmalıdır (Madden, 2015).

Pehlivan (2004)'a göre spor, içinde veya dışında bulunan herkesin saygı duyması gereken bir olgu olup, adil oyun anlayışına da sahiptir. Sporda pozitif davranış ve tutumları kapsayan fairplay ise, rakip kazandığında onu tebrik edebilmek, takdir edebilmek ve rakibin başarısına zarar vererek başarıyı gölgede bırakabilecek sözlü veya sözsüz davranışlardan kaçınmaktır.

Profesyonel sporcuların sergilediği tüm davranışlar sportmence olmalı ve maçın sadece oynandığı ana değil, öncesi ve sonrası da olmak üzere tüm anlarına yayılmalıdır. Sporcular maç öncesinde rakibe karşı saygılı davranarak onları selamlamalı, maç esnasında rakibe karşı tüm olumsuz söz ve hareketlerden uza durmalı, oyunu kurallar çerçevesinde oynamalı, oyun sonrasında ise, kaybettiği takdirde rakibi tebrik ederek sonuca razı olmalı, kazandığında da saygı çerçevesi içinde sevinci ifade etmelidir (Loland, 2013).

Yıldıran (2004) fairplayi, oyun oynarken müsabakanın zorluğuna bakmamak, oyun kuralları dışına çıkmadan oyunu oynamak, rekabet ederken haksız davranışlardan kaçınmak, rakibin de müsabakanın bir parçası olduğunu kabul ederek onlara saygı duymak ve şartların herkes için eşit olduğunu düşünmek diye ifade etmiştir.

Fairplay ruhunun oluşmasında antrenör ve yöneticilerin büyük rolü vardır. Bu bilinci oluşturacak insanlar bunu ancak eğitimin sahip olduğu genel yapının içine fairplay ile ilgili eğitsel faaliyetleri yerleştirerek sağlayabilir. Küçük yaşlarda, kazanma ve kaybetme, rakibe saygılı olma, sportmence davranma, spor ahlakı gibi davranışlar kazandırılmalı ve fairplay ruhu aşılmalıdır. Bu davranışlar kazanıldığında bireyler oyun anında davranışlarını kontrol edebilir ve sportmence davranışlar sergileyebilirler (Kaya, 2011).

Sportmenlik; cesaret, saygılı olma, kibar olma, sabırlı olma, otokontrol, samimi olma, özgüvenli olma, iyilik, cömert olma, asalet, erdemlilik gibi özelliklere sahip olan bir kavramdır (Keating, 2007).

Sportmenlik, insan onuruna saygı olarak nitelendirebileceğimiz ve her sporda adil oyun anlayışına uygun davranmayı gerektiren bir kavramdır. Aslında insanın sosyal hayatında da sahip olması gereken kurallardır. Bu sebeple eğitimin bir ilkesi olarak da kabul gören sportmenlik, nazik olma, hak ve adalet, saygılı olma, kuralları çiğnememe, yalan söylememe ve hile yapmama gibi özellikleri içerisinde barındırır (Ekinci 2018).

Uluslararası Spor Derneği'nin sportmenlik ilkelerini geliştirmek için olması gereken sekiz ilke;

- Kurallara uyun,
- Takım arkadaşınıza bağlı kalın,

- Kendinizi zinde tutun,
- Öfke kontrolünüzü sağlayın,
- Oyunda şiddetten uzak durun,
- Galibiyetinizle övünmeyin,
- Mağlubiyetle yıkılmayın,
- Sağlam ruhlu ve açık fikirli olun (Koç, 2013).

Günümüzde sporda en çok üzerinde durulması gereken kavramlardan birisi de fairplaydir. Fairplay, sporda dayanışma ve yardımlaşma, fırsat eşitliğini sağlama, saygı, dürüstlük gibi davranışlarda kendini göstermektedir. İngilizce kökenli olan fairness kelimesinde türetilen fairplay, girişilen uğraşta dürüst davranmak, hak gözetmek, şövalyeye ve mertçe yani insana yakışır biçimde yaşamak anlamına gelmektedir. Kısaca ahlaki norm sistemi olan fairplay; sporda ahlak olarak doğruyu ve iyiyi geliştirmek için nasıl davranmamız gerektiğini gösterir. Sporda üst ahlak kavramı fairplay ile ilgilidir. Bu anlamda, oyun ve spora katılan oyuncu ve taraftarın, yunun kurallarına uymasının ötesinde genel ve evrensel ahlakı temsil eder. İnsanın içsel yaşamında bulunan bir ses ve vicdandır. Bu seste insanı salt iyiye, doğruya ve güzele uygun hareket ettirerek yönlendirmektedir.

1974 senesinde, Uluslararası Fair Play Komisyonu tarafından deklare edilen, tüm ülkelere ve spor örgütlerine gönderilen bildirgede fairplay;

- Kendine,
- Rakibine,
- Takım arkadaşlarına,
- Hakemlere,
- Seyirci ve kamuoyuna saygıya dayanan bir hayat görüşü olarak açıklanmaktadır.

Bu görüş her ne olursa olsun başarılı olmayı değil, gerektiğinde avantajından vazgeçebilerek rakibe saygıyı, adil olmayı, dürüst olmayı ve çevresine karşı özverili olmayı desteklemektedir.

Fair Play, yalnızca sporculara has olması gereken bir davranış değildir. Spor yöneticileri, çalıştırıcı ve teknik ekipler, hakemler ve en önemlisi izleyiciler sözde değil, özde fairplay ruhuna uygun davranmalıdırlar. Fairplay düşüncesi aşağıdaki ilkelerle somutlaştırılabilir:

- Rakiple eşit şartlarda bulunmak için samimi arzu,
- Rakibin dezavantajlı durumundan yararlanmaya karşı durma,

- Müsabaka sonucunu etkileyecek kazaları önleme çabası,
- Rakibin karşılaştığı haksızlığı giderme çabası,
- Kendi aleyhine bile olsa hakem kararlarına saygı,
- Aleyhine bile olsa hakemlerin doğru karar vermelerine yardım,
- Yalnızca spor yapılan ortamlarda değil, normal hayatta da topluma örnek olacak davranışlar sergileme,
- Kendi ekip arkadaşlarına olduğu kadar rakiplerine de saygı (Şahin, 2003).

2.8.2. Sportmenliğin Tarihsel Gelişimi

Fairplay kavramının tarihine baktığımız zaman ilk kullanıldığı yer olan antik yunan devletleri karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde ifade edilen fairplay kavramıyla kıyas yapıldığında ise, oyun kurallarına uyma ve mücadelenin eşit şartlar altında yapılması gibi benzeyen özellikleri olduğu ifade edilebilir (Sezen, 2009).

Yüzyıllar boyunca var olan fairplay kavramı bazen resmi bazen de resmi olmayan faaliyetler içerisinde süregelmiştir. Yapılan eylemler sonucunda meydana gelmiştir. 15. yüzyılda, İngiltere’de yapılan müsabakalarda oyun kurallarına uygun olmayan hareketlere karşı ‘‘foulplay’’ sözcüğünün kullanıldığı görülmektedir (Gillmaster, 1988).

Antik zamanlarda sporcular olimpiyatlara hazırlanırken yaptıkları uzun süreli antrenman sonrasında rakip ile eşit şartlarda yarışmak amacıyla beslenmelerinde de eşitliğin sağlanması için sorumluydular. Ayrıca amatör veya profesyonel ayrımının yapılmadığı bu zamanlardaki fairplay kavramının bu özellikleri günümüz fairplay kavramıyla farklılık oluşturmaktadır (Sezen, 2009).

Orta çağa baktığımızda ise, şövalyelerin birbirleriyle yaptıkları müsabaka veya karşılaşmalarda fairplay anlayışı görülmektedir. Şövalye ve fairplay kavramlarına aralarında bulunan benzer özelliklerden dolayı birbiri yerine kullanılabilen kavramlar olarak rastlanılmıştır. Fairplay kavramına tezat olarak ise seyircilerin destekledikleri tarafın güç ve iktidar olduğu ifade edilebilir (Yıldıran, 1992).

Ülkemizde ise fairplay ile ilgili yapılan çalışmalar, milli kurullar tarafından başlatılarak destek verilmiştir. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi topluma fairplay anlayışını kazandırmak için farklı bir yol izlemiştir. Alışlagelmişin dışında izlenen bu yol, fairplay ile ilgili karikatür yarışması düzenlemek olmuştur. Bu yolun fairplay anlayışını benimsenerek toplum tarafından içselleştirileceği düşünülmüştür. Geri bildirimlerin de olumlu olmasıyla

yarışmanın tüm öğretim kademelerine yansıtılarak hitap ettiği alanın genişletilmesi sağlanmıştır. Bu durum sonucunda birçok fairplay yapısı ortaya çıkmıştır (Yıldıran, 2004).

Yıldıran (2005)'in bahsettiği gibi insanların sporu meslek olarak yapabilmeleri için küçük yaşlardan itibaren sporla iç içe olması gerekir. Beden eğitiminin aracılığıyla fairplay anlayışına sahip sporcular, çalıştırıcılar, hakemler veya sporla ilgili diğer insanlar yetiştirilebilir.

Literatür incelendiğinde fairplay ve sportmenlik ile ilgili kavramların oyun kurallarına uyarak, müsabaka öncesinde, müsabaka anında ve müsabaka sonrasında içselleştirilen davranışlar olduğu ifade edilebilir. İlk çağlardan beri kendisine yer bulan u anlayış günümüze kadar gelerek daima spordaki en önem verilmesi gereken konulardan birisi olmuştur diyebiliriz. Adil oyun anlayışı, dürüstlük, saygı, kazanma ve kaybetmeyi kabullenme gibi anlayışları barındıran fairplay kavramı bireylere, dolayısı ile de toplumlara kazandırılmalıdır. Bunun için de küçük yaşlardan itibaren üzerinde durularak, beden eğitimi programlarında fairplay kavramına yer verilmelidir.

2.8.3. Sportmenliğe Aykırı Davranışlar

Sporun içindeki ve dışındaki tüm insanların maddi kazanç sağlamak veya rakibe karşı üstünlük sağlayarak güç elde etme çabasıyla birlikte spora karşı ilgi artmıştır. Fakat bu davranışlarla birlikte artan ilgiye karşı sportmenliğe uygun olmayan davranışlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Sporun içerisinde aktif olarak rol alan bireylerin amaçları sadece kazanmak olmaya başlamıştır ve bu anlayışa dışarıdan destek veren medyanın da katılmasıyla sportmence olmayan davranışlar yaygınlaşmaya başlamıştır. Ahlaki ilkelere uymayan davranışlar sporseverlerce olumsuz karşılanmaktadır (Tanrıverdi, 2012).

Yapılan çalışmalarda sportmenlik ile ilgili yeterli bilgi sahibi olunmaması veya bu bilgilerin anlatılmaması sporcuların ve öğrencilerin sportmenliğe aykırı davranışları sergilemesine yol açmaktadır (Yıldıran ve Sezen, 2006).

Günümüz sporlarında spora yakışmayan bazı istenmedik davranışlar meydana gelebilmektedir. Rakibe yapılan sert müdahaleler, müsabakanın sonucunu etkileyebilecek kararlar, performansa yönelik maddeleri kullanma, hile yapmak gibi davranışlar sporun amacının dışındadır (Duran, 2003).

Sportmenliğe aykırı davranışlardan bazılarından bahsedecek olursak;

1.Hile ve aldatma: Adil bir oyun için oluşturulan spor kurallarından kişisel fayda sağlayabilmek için yapılan etik dışı davranışlardır. Karşılaşma esnasında yapılan taktik

fauller, hakemin görüş alanı dışında kural dışı hareket yapmak gibi davranışlar hile ve aldatma kategorisinde değerlendirilmektedir (Sülün, 2022). Sporun ve sportmenliğin ruhuna yakışmayan bu davranışlar görmezden gelinmesi bu davranışların çoğalıp yayılmasına sebep olmaktadır (Dixon, 2007).

2.Şiddet: Gücün oyun kuralları dışında, ahlaki açıdan yanlış biçimde kullanılması şiddet olarak tanımlanmaktadır. Basketbolda rakip oyuncuya yapılan arkadan müdahaleler, futbolda kafa topuna ayakla çıkılması gibi rakibin savunmasız olduğu durumlar ahlaki açıdan benimsenmemektedir (Simon, 1991). Şiddetin temelinde iletişim sorunları, kaybetmenin kabullenilmemesi gibi etmenler olup, bu davranış bozukluklarının sürekliliği şiddetin artmasını ve devamlılığını sağlamaktadır (Şahin, 1998).

3.Küfür: Genellikle etkiye tepki olarak ortaya çıkan ve çoğunlukla sözlü olan kural dışı olan bu davranışlar, rakibe karşı üstünlük kurmak, verilen karara karşı memnuniyetsizliği dile getirmek veya bir gruba aitliği gösterebilmek için gösterilebiliyor (Kılıcıl, 2001).

4.Şike: Neredeyse tüm sporlarda görülebilen kural dışı bu davranışların çoğunluğunun kaynağı maddi çıkarlardır (Memiş, 2010). Şike türleri;

- Taraf şikesi: Kulüp veya oyuncuların aralarında yapılan anlaşmalardan kaynaklanan şikelerdir (Memiş, 2010).
- Bahis şikesi: Bahis oyunlarından para kazanmak için oyunun istenilen şekilde neticelendirilmesidir (Cin, 2019).
- Hakem şikesi: Karşılaşmanın hakeminin maddi ya da manevi çıkarları için karşılaşmaya doğrudan etki etmesidir (Memiş, 2010).
- Hatır şikesi: Maddi bir kazancı olmamasına karşın ikili ilişkilerin göz önüne alınarak, manevi değerlerin kullanılarak karşılaşmanın sonucuna etki edilmesidir (Donay, 2012).

5.Doping: Sportmenliğe yakışmayan davranışlardan birisi de doping kullanımıdır. Alınan yabancı maddelerle performansı arttırmak, dolayısıyla karşılaşmaya kendi lehine etki etmek amaçlanmaktadır (Durusoy, 1991).

Günümüzde sporun popülerliğinin artmasından kaynaklanan sportmenlik dışı davranışlar giderek yaygınlaşmaktadır. Mutlak kazanma arzusunun yer edindiği spor anlayışına olumsuz etki eden bu davranışlar yaş ayrımı olmaksızın insanların spora bakış açısını değiştirmeye başlamıştır. Hal böyleyken sportmenliğe ve fairplay ruhuna aykırı olan bu davranışların herkes ile birlikte el ele vererek, gerek medyada, gerek kulüplerde

değiştirilmesi gerekmektedir. Sportmenliğin ve sportmence davranışların kazandırılabilmesi için, yine ve yeniden bireylere çocukken etki edebilen beden eğitimi ve spor dersinin önemi ortaya çıkmaktadır denilebilir.

Ders içi ve ders dışında yapılan faaliyetler ile çocuklara sportmenlik ruhunu aşılayarak gelecekteki davranış biçimlerine de etki edebiliriz (Pehlivan, 2004). Bu davranışların şekillenmesindeki en büyük rol sahibi de okul sporlarıdır. Okul sporlarını öğrenciler üzerindeki katkıları ve faydaları;

- Her yönden sağlıklı olma bilincini kazandırmak,
- Ortak hareket edebilmek,
- Birlik beraberlik duygusunu geliştirmek,
- Kurallara uyan bireyler yetiştirmek,
- Saygılı ve yardımsever olma olgularını kazandırıp pekiştirmek,
- Paylaşımçı olmayı geliştirmek,
- Üretken olma konusunda bilinç kazandırmaktır.

2.8.4. Sporda Ahlak İlkeleri

Herhangi bir kavram ile ilgili olan iyi/kötü, doğru/yanlış gibi yargıların ifadesinde dayanak olarak kullandığımız olgular etik olarak adlandırılır. Bu ahlaki değerler bir durumla karşılaştığımızda onun iyi mi kötü mü; doğru mu yanlış mı olduğuna karar vermemizi sağlar (Küçüköğlu, 2012).

Sporda etik kavramına baktığımızda ise, evrensel değerler çerçevesinde spora ait olan kural ve normların benimsenerek adilce, dürüstçe ve saygılı bir şekilde sporun içinde kullanılmasıdır diyebiliriz (Tarakçıoğlu ve Doğan, 2013).

Erken yaşlarda öğretilmesi gereken etik ilkelerin toplumun hep birlikte çalışarak, bütünlük içerisinde ahlaki değerlere sahip çıkması ve geliştirmeye çalışması gerekmektedir. Bu anlayışa sahip olmak sporu ve spor ahlakını da ileriye taşımaya yardımcı olacaktır.

Çeşitli şekillerde spordaki ahlaki ilkelerden bahsedecek olursak;

Centilmenlik: İnsanlarla olan karşılıklı ilişkimizde, onlara karşı saygımızı yitirmemek, var olan sorunları büyütmemek ve olaylar karşısında pozitif olabilmek şeklinde ifade edilir.

Erdemlilik: Bireyin kendisine ve çevresine karşı ahlaki bakımdan kabul edilen olgun davranışları göstermesi şeklinde ifade edilir.

Dürüstlük: Sözlü ve sözsüz davranışlarda tutarlı olmaktır.

Fırsat eşitliği: Sunulan fırsatlardan herkesin eşit biçimde ve eşit imkânlarla faydalanma hakkının olmasıdır. Bu ilke, okul faaliyetlerine herkes için katılma imkânı sunmaktadır.

Empati: İnsanların başkalarını anlayabilmesi için kendisini onun yerine koyarak düşünmesi ve davranması şeklinde ifade edilir (Özbek, 2008).

Sporun ahlaki ilkelerine uymak yalnızca sporculara ve çalıştırıcılara yönelik değildir. Spora ait herkesin bütünlük içerisinde sorumluluk alarak uyması gereken ahlaki kuralları sıralarsak (Eitzen, 1993 aktaran Obuz, 2009).

- Sporcuların müsabakalardaki amacı daha önce belirlenmiş hedefler ve kurallar doğrultusunda mücadele etmek olmalıdır, maddi kazanç ve mutlak galibiyet olmazsa olmaz olarak birinci hedef olarak düşünülmemelidir.
- Sporcular rakip oyuncu ve antrenörlere karşı saygılı davranması gerektiğini unutmamalıdır.
- Oyunlar, müsabakalar adil biçimde ortaya konmalıdır.
- Tüm müsabakalar herkes için eşit şartlarda ve nesnel olmalıdır.
- Spor müsabakalarında verilen kararlar fiziksel yeterlilik, şans gibi özellikler de göz önünde bulundurularak amaca uygun olarak verilmelidir.
- Sporun yapısına ve tabiatına zıt olan hile, haksız kazanç gibi işlerden uzak durulmalıdır.
- Herkesin spora katılabilmesi için gereken şartlar eşit şekilde sunulmalı, müsabakalar sonunda takdir ve ödüller başarıya yönelik olmalıdır.
- Spor kaynaklarına ulaşmada cinsiyet ayrımı yapılmamalıdır.
- Sporcu ve antrenörlerin güvenliği sağlanmalı ve müsabakalara gölge düşürebilecek zafiyetler önlenmeye çalışılmalıdır
- Oyunun bir parçası olan rakibe karşı kasıtlı olarak sözlü ve eylemsel davranışlardan kaçınılmalıdır.

2.8.5. Sportmenlikle İlgili Yapılan Çalışmalar

2003 yılında Sezen tarafından amatör ve profesyonel futbolcular üzerinde fairplay anlayışlarının tespiti için yapılan çalışmada 122 amatör, 100 profesyonel futbolcu yer almıştır. Araştırmanın bulgularına göre amatör futbolcuların fairplay kurallarına uyma düzeyleri profesyonel futbolculara göre daha yüksek çıkmıştır.

Akandere ve arkadaşlarının 2009'da beden eğitimi dersinin ortaokul öğrencilerinin ahlak gelişimine etkisini incelemişlerdir. 200 öğrencinin katıldığı çalışmada 65 spor yapan erkek öğrenci, 65 spor yapan kız öğrenci ve 70 spor yapmayan öğrenci bulunmaktadır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre spor yapanlar spor yapmayanlara göre daha yüksek ahlaki yargı seviyesine sahip çıkmıştır.

Efe ve Yıldırım (2012) tarafından yapılan çalışmaya, yaş aralığı 10-16 olan 187 öğrenci katılmış olup, sportmenlik davranışlarını sergileme düzeylerinin cinsiyet, öğretim kademesi ve ilgilenilen spor dalına göre anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında yaş değişkeninin sportmenlik davranışlarını sergileme düzeylerinin üzerinde anlamlı bir belirleyici olmadığı bulunmuştur.

Türkmen ve Varol (2015) ortaokul öğrencileriyle ilgili yaptığı çalışmada beden eğitimi ve spor dersinin sportmenlik davranışlarını oluşturabilme etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmalarını 2014-2015 yılında, Bartın'da 603 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilere Beden eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeği (BEDSDÖ) uygulanmıştır. Bu ölçekle öğrencilerin sportmenlik davranışlarını sergileyip sergilemedikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre kız öğrencilerin sportmenlik davranışlarını sergileme ve sportmenlik dışı davranışlardan kaçınma düzeyleri erkek öğrencilere göre yüksek çıkmıştır. Bir diğer sonuca göre sınıf seviyelerine göre sportmenlik davranışlarını sergileme düzeyleri sınıf seviyeleri arttıkça sportmenlik davranışlarını sergileme düzeyleri düşmüştür.

Kayısoğlu ve arkadaşlarının 2015 yılında yine ortaokul öğrencileri üzerinde bazı değişkenlere göre sportmenlik davranışlarını sergileme düzeylerini incelemiştir. Karabük'te 295 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada Beden eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeği (BEDSDÖ) uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre cinsiyet, sınıf seviyesi, ailenin gelir durumu gibi değişkenlerin sportmenlik davranışını sergileme düzeylerine anlamlı bir etkisinin olmadığı; okullarda spor salonu olup olmamasının ise spor salonu olması lehine sportmenlik davranışlarını sergileme düzeylerine anlamlı şekilde etki ettiği görülmüştür.

2015 yılında Hacıcaferoğlu bazı değişkenlere göre 670 ortaokul öğrencisi üzerinde Beden eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeği (BEDSDÖ) uygulanmıştır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin sportmenlik davranışlarını sergileme düzeylerinde cinsiyet anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Sınıf düzeyleri sportmenlik davranışlarını

etkilemekte ve bir diğer bulguya göre ise sınıf seviyeleri sportmenlik davranışlarını sergileme düzeyleriyle paralellik göstermektedir.

2016 yılında Gümüş ve diğerlerinin 672 ortaokul öğrencisi ile fairplay görüşlerine yönelik yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, Erkek öğrencilerin kız öğrencilere nazaran fairplay ile alakalı daha kaba oldukları, lisanslı sporcuların lisanssız sporculara göre fairplayi daha az önemsedikleri ve lisanslı öğrencilerin aldatıcı hareketlere daha meyilli olduğu tespit edilmiştir.

Karafil ve diğerlerinin 2017’de incelemiş olduğu Beden Eğitimi Dersinin Sportmenlik Davranışları Üzerindeki Etkisi Ölçeği (BEDSDÖ) sonuçlarına göre, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha sportmence davrandıkları ve lisanslı spor yapanların lisanslı spor yapmayanlara göre daha sportmence davrandıkları tespit edilmiştir.

2017 yılında Tekeli tarafından Antalya ili, Elmalı ilçesinde 505 öğrenci üzerinde Beden eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeği (BEDSDÖ) uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre sportmenlik davranışlarını sergileme, sportmenlik davranışlarından kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu bulgusuna varılmıştır. Ortaöğretim öğrencilerinin yaş, anne/baba eğitim seviyesi, ilgi duyulan spor branşı ve televizyonda düzenli olarak spor programlarını izleme değişkenlerinin sportmenlik davranışlarını etkilemede anlamlı bir farklılığın oluşmadığı; ancak sınıf düzeyi, cinsiyet ve lisanslı sporcu olma değişkenlerine göre sportmenlik davranışlarını sergileme düzeyleri üzerinde anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Koç (2017) araştırmasında, beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının, şiddet eğilimleri ve empati becerileri ile ilişkisini incelemiştir. 919 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada, sportmenlik düzeylerinin öğrencilerin sınıf düzeylerinin artmasıyla ters orantılı olduğu, anlamlı şekilde azaldığı ve yine sportmenlik davranış düzeylerinin kızların lehine olacak şekilde anlamlı olarak arttığı tespit edilmiştir.

Teke 2018’de yapmış olduğu sporcular üzerinde çalışmasında sporcuların kişilik özelliklerinin fairplay davranışlarını nasıl etkilediğini incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, kadınları erkeklerden; yaşı küçük olanların da yaşı büyük olanlara göre daha fazla fairplay davranışları sergilediklerini tespit etmiştir.

Koç ve Güllü (2017) yaptığı çalışmada sportmenlik davranışlarının yalnızca beden eğitimi derslerinin pratik boyutuyla değil, sahip oldukları bazı karakteristik özellikler ile de ilişkili olduğunu savunmuşlardır.

Ateş (2021) tarafından yapılan çalışmaya 752 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin sportmenlik dışı davranışlarından kaçınma düzeylerinin erkeklere göre yüksek olduğu, sınıf düzeyleri değişkenine göre, 5. Sınıfların sportmenlik davranışlarını sergileme düzeylerinin 7. ve 8. sınıflara göre daha yüksek olduğu, kulüpte oynama değişkeninin ise sportmenlik davranışlarını sergilemede belirleyici olmadığı tespit edilmiştir.

Weiss ve Bredemeier (1990) yaptıkları çalışmayla, erkeklerin yapı olarak saldırganlığa daha yakın oldukları için, sportmenlik dışı davranışları kolaylıkla sergileyeceklerini ifade etmiştir.

Tsai ve Fung (2005)'un voleybol ve basketbol branşları ile ilgilenen lise öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada 302 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre erkeklerin kız öğrencilere göre sportmenlik davranışlarını sergileme düzeylerinin daha yüksek olduğu, yaşın artmasıyla sportmenli davranışlarının da sergilenme düzeyinin arttığı ve voleybolcuların basketbolculara göre sportmenlik davranışlarını daha fazla sergiledikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Shield vd. (2007) tarafından yapılan çalışmada, ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarını sergileme düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark görülmemiştir.

Proisos (2011) tarafından ortaokul ve lise öğrencilerine yapılan çalışmaya 724 öğrenci katılmış olup, cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkeninin, haksız oyun ve sportmenlik dışı davranışları üzerine etkisini inceldiğinde; cinsiyet ve eğitim düzeyinin, haksız oyun ve algılanan davranış arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Literatüre bakıldığında sportmenlik davranışlarının önemi ve bu kavramın sporla ilgili her alanda karşımıza çıkacağı anlaşılmaktadır. Bunun sağlanması için de beden eğitimi ve spor dersinin katkısı görmezden gelinmemelidir.

3. YÖNTEM

Çalışmamızın bu bölümünde, çalışma grubu, kullanılan araştırma modeli, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinin, beden eğitimi ve spor dersinde sergilemiş oldukları sportmenlik davranışlarının çeşitli değişkenlere açısından araştırılması amacıyla yapılan bu çalışma, nicel araştırma yaklaşımlarından tarama deseninde tasarlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Tarama, herhangi bir grubun özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalardır (Büyüköztürk vd., 2016).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmamızın evrenini Samsun ili, Havza ilçesi sınırları içerisinde Havza İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmamızın örneklemini ise, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Samsun ili, Havza ilçesi sınırları içerisindeki Mehmet Öngel 25 Mayıs Ortaokulu, Makbule Yusuf Ölçer Yatılı Bölge Ortaokulu, Havza İmam Hatip Ortaokulu ve Vakıfbank Ortaokulu'ndaki, tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilen 1047 öğrenci (535 erkek, 512 kız) oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan örneklemin demografik özelliklere göre dağılımları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 3.1.Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Cinsiyet	f	%
Erkek	535	51,1
Kadın	512	48,9
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %51,1 (535)'inin erkek, %48,9 (512)'unun kadın öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.2.Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Yaş grubu	F	%
11 yaş	93	8,9
12 yaş	360	34,4
13 yaş	265	25,3
14 yaş	329	31,4
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %8,9 (93)'ünün 11 yaşında, %34,4 (360)'ünün 12 yaşında, %25,3 (265)'ünün 13 yaşında, %31,4 (329)'ünün 14 yaşında olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3.Katılımcıların Eğitim Gördükleri Okul Türlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Okul türü	f	%
Ortaokul	650	62,1
İmam Hatip Ortaokulu	331	31,6
Yatılı Bölge Ortaokulu	66	6,3
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %62,1 (650)'inin Ortaokul öğrencisi, %31,6 (331)'sının İmam Hatip Ortaokulu öğrencisi, %6,3 (66)'ünün Yatılı Bölge Okulu öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tablo 3.4.Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Sınıf	f	%
5.sınıf	366	35,0
6.sınıf	279	26,6
7.sınıf	192	18,3
8.sınıf	210	20,1
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %35 (366)'inin 5.sınıf öğrencisi, %26,6 (279)'sının 6.sınıf öğrencisi, %18,3 (192)'ünün 7.sınıf öğrencisi, %20,1 (210)'inin 8.sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5.Katılımcıların Kulüp Adına Müsabakalara Katılma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Kulüp durumu	f	%
Evet	285	27,2

Hayır	762	72,8
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %27,2 (285)'sinin kulüp adına müsabakalara katıldığı, %72,8 (762)'inin kulüp adına müsabakalara katılmadığı görülmektedir.

Tablo 3.6.Katılımcıların İlgilendiği Spor Türüne Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Spor türü	f	%
Bireysel	304	29,0
Takım	743	71,0
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %29 (304)'ünün bireysel sporlarla ilgilendiği, %71 (743)'inin takım sporlarıyla ilgilendiği görülmektedir.

Tablo 3.7.Katılımcıların Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Aile gelir durumu	f	%
0-5000 TL	151	14,4
5001-10000 TL	357	34,1
10001-15000 TL	288	27,5
15000+TL	251	24,0
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %14,4 (151)'ünün ailesinin aylık gelirinin 0-5000 TL arasında, %34,1 (357)'inin 5001-10000 TL arasında, %27,5 (288)'inin 10001-15000 TL arasında, %24 (251)'ünün 15001 TL üzerinde olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmamıza katılan öğrencilerin kişisel özelliklerini tespit etmek amacıyla, 7 sorudan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf düzeyi, kulüp sporcusu olup olmadığı, ilgilendiği spor türü ve ailenin gelir durumu ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

Çalışmamıza katılan ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersinde sergiledikleri sportmenlik davranışlarının tespitinde 2013 yılında Koç tarafından geliştirilen ‘‘Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ)’’ kullanılmıştır. Ölçek orijinal haliyle 2 faktör ve 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 1, 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 19 ve 21 numaralı maddeleri ‘‘ Uygun Davranış Sergileme’’ (UDS) alt boyutunu, 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 17, 18, 20 ve 22 numaralı maddeleri ise ‘‘ Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma’’ (UDK) alt boyutunu oluşturmaktadır. 2017 yılında Koç ve Güllü yaptıkları çalışma ile ‘‘ Uygun Davranışlar Sergileme (UDS) ‘‘ alt boyutunu ‘‘ Pozitif Davranışlar Sergileme (PDS)’’ olarak, ‘‘ Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma (UDK) ‘‘ alt boyutunu da, ‘‘ Negatif Davranışlardan Kaçınma (NDK) ‘‘ olarak değiştirmişlerdir. NDK alt boyutuna ait puanlar ters puanlanmıştır. Ölçek 5’li likert türüne sahip olup, ölçek maddelerine verilen cevaplar hiçbir zaman (1), nadiren (2), ara sıra (3), çok sık (4) ve her zaman (5) şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçeğin bütününe bakıldığında elde edilen puan ‘‘Toplam Sportmenlik (TS)’’ puanını ifade etmektedir. Ölçeğe göre alınabilecek minimum puan 22 (ortalama 1), maksimum puan ise 110 (ortalama 5)’dur. Alt boyutların her birinde minimum 11(ortalama 1) ve maksimum 55 (ortalama 5) puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puanlar ile sportmenlik davranışını sergileme alt boyutu arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. 2013’te Koç kendi çalışmasında ölçeğin Cronbach Alfa katsayısını ,88, PDS alt boyutunun Cronbach Alfa katsayısını ,86 ve NDK alt boyutunun Cronbach Alfa katsayısını ,84 olarak hesaplamıştır.

Araştırmacı tarafından ortaokulda öğrenim gören öğrenciler üzerinde uygulanan ölçeğin güvenirlik değerleriyle ölçeğin orijinalindeki güvenirlik değerleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 3.8.Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Alt Boyutları Ve Güvenirlik Değerleri

Alt boyutlar	Maddeler	Orijinal (α) Değerleri	Araştırmadaki (α) Değerleri
PDS	1, 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 19, 21	.86	.807
NDK	3, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 17, 18, 20, 22	.84	.806
BEDSDÖ	-	.88	.855

Tablo incelendiğinde araştırmacı tarafından hesaplanan güvenirlik katsayılarının Koç (2013) tarafından hesaplanan güvenirlik katsayılarıyla yakın değerler göstermektedir. Tablo

8’de de görüldüğü gibi 2 boyut ve 22 maddeden oluşan ölçekte PDS alt boyutunun alfa güvenirlik katsayısı .807, NDK alt boyutunun alfa güvenirlik katsayısı .806 ve BEDSDÖ toplamına ait alfa güvenirlik katsayısı ise .855 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Ölçek kullanılmadan önce ilk olarak ölçeğin geliştiricisi olan Koç (2013)’tan izin alınmıştır. Araştırma 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında, Samsun ili, Havza ilçesinde bulunan 1047 ortaokul öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Uygulamalar araştırmacı tarafından yapılmış olup uygulamaların her birisi yaklaşık olarak 5-10 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analiz işlemlerinde SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. İlk aşamada güvenirlik analizi uygulanmıştır ve sonrasında verilerin normal dağılıma uygunluğunun belirlenmesinde çarpıklık ve basıklık değerleri kullanılmıştır.

Tablo 3.9.Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeğine İlişkin Güvenirlik (α), Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçek	α	Çarpıklık	Basıklık
Pozitif davranışları sergileme	,807	,019	-,701
Negatif davranışlardan kaçınma	,806	-,395	-,441
Sportmenlik davranışları toplam	,855	,090	-,564

Tablo incelendiğinde, araştırma kapsamında kullanılan ölçek verilerinin analiz için yüksek düzeyde güvenilir olduğu (α), çarpıklık ve basıklık değerlerinin de normal dağılıma uygun olan -2 ile +2 aralığında yer aldığı görülmektedir (George ve Mallery, 2010).

Araştırma kapsamında toplanan veriler normal dağılıma uygun olduğundan dolayı parametrik analiz yöntemleri tercih edilmiştir. 2 kategorili demografik değişkenlere göre ölçek puanlarının kıyaslanması amacıyla Independent Samples T test, 2’den fazla kategorili demografik değişkenlere göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında OneWay ANOVA analizi kullanılmıştır. Ölçek alt boyut ve toplam puanlarının arasındaki ilişkinin incelenmesinde ise Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Ortaokulda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde gösterdikleri sportmenlik davranışlarının düzeylerini belirlemek için yapılan bu çalışmada ortaya çıkan bulgular incelenmiştir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımında frekans ve yüzdeleri Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1.Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Cinsiyet	f	%
Erkek	535	51,1
Kadın	512	48,9
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %51,1 (535)’inin erkek, %48,9 (512)’unun kadın öğrencilerden oluştuğu, erkek katılımcıların sayılarının, kız katılımcıların sayılarına göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımında frekans ve yüzdeleri Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2.Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Yaş grubu	f	%	Yaş grubu
11 yaş	93	8,9	11 yaş
12 yaş	360	34,4	12 yaş
13 yaş	265	25,3	13 yaş
14 yaş	329	31,4	14 yaş
Toplam	1047	100,0	Toplam

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %8,9 (93)’ünün 11 yaşında, %34,4 (360)’ünün 12 yaşında, %25,3 (265)’ünün 13 yaşında, %31,4 (329)’ünün 14 yaşında olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların yaşlarını sayı olarak çoktan aza doğru sıraladığımızda 12 yaş öğrenciler, 14 yaş öğrenciler, 13 yaş öğrenciler ve 11 yaş öğrenciler olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim gördükleri okul türüne göre dağılımında frekans ve yüzdeleri Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3.Katılımcıların Eğitim Gördükleri Okul Türlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Okul türü	f	%
Ortaokul	650	62,1
İmam Hatip Ortaokulu	331	31,6
Yatılı Bölge Ortaokulu	66	6,3
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %62,1 (650)'inin Ortaokul öğrencisi, %31,6 (331)'sının İmam Hatip Ortaokulu öğrencisi, %6,3 (66)'ünün Yatılı Bölge Okulu öğrencisi olduğu görülmektedir. En çok öğrencinin ortaokullardan, en az öğrencinin ise yatılı bilge ortaokulundan katılım gösterdiği görülmektedir.

Katılımcıların eğitim gördükleri sınıflara göre dağılımında frekans ve yüzdeleri Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4.Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Sınıf	f	%
5.sınıf	366	35,0
6.sınıf	279	26,6
7.sınıf	192	18,3
8.sınıf	210	20,1
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %35 (366)'inin 5.sınıf öğrencisi, %26,6 (279)'sının 6.sınıf öğrencisi, %18,3 (192)'ünün 7.sınıf öğrencisi, %20,1 (210)'inin 8.sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. Buna ek olarak sayı olarak en çok katılımcının 5. sınıflardan, en az katılımcının ise 7. sınıflardan olduğu görülmektedir.

Katılımcıların kulüp adına müsabakaya katılma durumuna göre dağılımında frekans ve yüzdeleri Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5.Katılımcıların Kulüp Adına Müsabakalara Katılma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Kulüp durumu	f	%
Evet	285	27,2
Hayır	762	72,8

Toplam	1047	100,0
---------------	------	-------

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %27,2 (285)'sinin kulüp adına müsabakalara katıldığı, %72,8 (762)'inin kulüp adına müsabakalara katılmadığı görülmektedir.

Katılımcıların ilgilendiği spor türüne göre dağılımında frekans ve yüzdeleri Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6.Katılımcıların İlgilendiği Spor Türüne Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Spor türü	f	%
Bireysel	304	29,0
Takım	743	71,0
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %29 (304)'unun bireysel sporlarla ilgilendiği, %71 (743)'inin takım sporlarıyla ilgilendiği görülmektedir.

Katılımcıların ailelerinin gelir durumlarına göre dağılımında frekans ve yüzdeleri Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7.Katılımcıların Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Aile gelir durumu	f	%
0-5000 TL	151	14,4
5001-10000 TL	357	34,1
10001-15000 TL	288	27,5
15000+TL	251	24,0
Toplam	1047	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %14,4 (151)'ünün ailesinin aylık gelirinin 0-5000 TL arasında, %34,1 (357)'inin 5001-10000 TL arasında, %27,5 (288)'inin 10001-15000 TL arasında, %24 (251)'ünün 15001 TL üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların sayı olarak en çoğunun gelirinin 5001-10000 TL, en azının ise gelirinin 0-5000TL olduğu görülmektedir.

Katılımcıların beden eğitimi ve spor derslerinde sportmenlik davranışlarını ortaya koyma puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8.Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek	N	X	SS
Pozitif davranışları sergileme	1047	3,40	,833
Negatif davranışlardan kaçınma	1047	3,69	,814
Sportmenlik davranışları toplam	1047	3,54	,700

Tablo incelendiğinde, katılımcıların pozitif davranışları sergileme, negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin orta seviyenin üzerinde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların beden eğitimi ve spor derslerinde cinsiyetlerine göre sportmenlik davranışlarını ortaya koyma puanlarına ilişkin karşılaştırma istatistikleri Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9.Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Cinsiyet	N	X	SS	t	p
Pozitif davranışları sergileme	Erkek	535	3,31	,798	-3,392	,001
	Kadın	512	3,48	,860		
Negatif davranışlardan kaçınma	Erkek	535	3,52	,766	-6,698	,000
	Kadın	512	3,85	,829		
Sportmenlik davranışları toplam	Erkek	535	3,42	,648	-5,915	,000

Tablo incelendiğinde, kadın katılımcıların pozitif davranışları sergileme, negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin erkek katılımcılardan anlamı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Katılımcıların beden eğitimi ve spor derslerinde yaş gruplarına göre sportmenlik davranışlarını ortaya koyma puanlarına ilişkin karşılaştırma istatistikleri Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10.Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Yaş grubu	N	X	SS	t	p	Gruplar arası fark
Pozitif davranışları sergileme	11 yaş	93	3,52	,937	5,871	,001	1>3, 1>4, 2>3, 2>4
	12 yaş	360	3,52	,793			
	13 yaş	265	3,28	,867			
	14 yaş	329	3,32	,797			
Negatif davranışlardan kaçınma	11 yaş	93	3,84	,798	1,772	,151	-
	12 yaş	360	3,68	,857			
	13 yaş	265	3,70	,825			
	14 yaş	329	3,63	,757			
Sportmenlik davranışları toplam	11 yaş	93	3,68	,775	3,600	,013	1>3, 1>4, 2>4
	12 yaş	360	3,60	,705			
	13 yaş	265	3,49	,721			
	14 yaş	329	3,48	,646			

Tablo incelendiğinde, katılımcıların yaş gruplarına göre negatif davranışlardan kaçınma düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı ($p>0,05$), ancak pozitif davranışları sergileme ve toplam sportmenlik davranışlarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde, 11 yaş ile 12 yaş gruplarındaki katılımcıların pozitif davranışları sergileme düzeylerinin 13 yaş ve 14 yaş gruplarındaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Toplam sportmenlik davranışlarında ise 11 yaşındaki katılımcıların sportmenlik davranış düzeyinin 13 yaş ve 14 yaş grubundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$), ayrıca 12 yaş grubundaki katılımcıların sportmenlik davranış düzeyinin 14 yaş grubundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) görülmektedir.

Katılımcıların beden eğitimi ve spor derslerinde eğitim gördükleri okul türlerine göre sportmenlik davranışlarını ortaya koyma puanlarına ilişkin karşılaştırma istatistikleri Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11.Katılımcıların Eğitim Gördükleri Okul Türlerine Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Okul türü	N	X	SS	t	p	Gruplar arası fark
Pozitif davranışları sergileme	Ortaokul	650	3,45	,833	6,570	,001	1>3
	İmam Hatip Ortaokulu	331	3,35	,834			
	Yatılı Bölge Ortaokulu	66	3,09	,752			
Negatif davranışlardan kaçınma	Ortaokul	650	3,78	,812	13,001	,000	1>2, 1>3
	İmam Hatip Ortaokulu	331	3,53	,813			
	Yatılı Bölge Ortaokulu	66	3,51	,688			
Sportmenlik davranışları toplam	Ortaokul	650	3,62	,702	11,783	,000	1>2, 1>3
	İmam Hatip Ortaokulu	331	3,44	,697			
	Yatılı Bölge Ortaokulu	66	3,30	,569			

Tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitim gördükleri okul türlerine göre pozitif davranışları sergileme, negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranışlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde, ortaokulda eğitim gören katılımcıların pozitif davranışları sergileme düzeyinin Yatılı Bölge Okulunda eğitim gören katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Buna ek olarak ortaokul öğrencilerinin negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin İmam Hatip Ortaokulu ve Yatılı Bölge Okulundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) görülmektedir.

Katılımcıların beden eğitimi ve spor derslerinde eğitim gördükleri sınıflara göre sportmenlik davranışlarını ortaya koyma puanlarına ilişkin karşılaştırma istatistikleri Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12.Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıflara Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Sınıf	N	X	SS	t	p	Gruplar arası fark
-------	-------	---	---	----	---	---	--------------------

Pozitif davranışları sergileme	5.sınıf	366	3,58	,829	,000	,000	1>2, 1>3, 1>4
	6.sınıf	279	3,34	,853			
	7.sınıf	192	3,16	,788			
	8.sınıf	210	3,36	,789			
Negatif davranışlardan kaçınma	5.sınıf	366	3,72	,843	8,492	,000	1>3, 2>3, 3<4
	6.sınıf	279	3,80	,818			
	7.sınıf	192	3,43	,793			
	8.sınıf	210	3,69	,731			
Sportmenlik davranışları toplam	5.sınıf	366	3,65	,718	11,351	,000	1>3, 2>3, 3<4
	6.sınıf	279	3,57	,740			
	7.sınıf	192	3,30	,620			
	8.sınıf	210	3,52	,630			

Tablo incelendiğinde, katılımcıların eğitim gördükleri sınıflara göre pozitif davranışları sergileme, negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranışlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde, 5.sınıfta eğitim gören katılımcıların pozitif davranışları sergileme düzeyinin 6.sınıfta, 7.sınıfta ve 8.sınıfta eğitim gören katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Buna ek 5.sınıfta, 6.sınıfta ve 8.sınıfta eğitim gören katılımcıların negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin 7.sınıfta eğitim gören katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) görülmektedir.

Katılımcıların beden eğitimi ve spor derslerinde kulüp adına müsabakaya katılıp katılmama durumlarına göre sportmenlik davranışlarını ortaya koyma puanlarına ilişkin karşılaştırma istatistikleri Tablo 4.13'te verilmiştir.

Tablo 4.13.Katılımcıların Kulüp Adına Müsabakalara Katılma Durumuna Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Kulüp durumu	N	X	SS	t	p
	Evet	285	3,33	,814	-1,537	,124

Pozitif davranışları sergileme	Hayır	762	3,42	,839		
Negatif davranışlardan kaçınma	Evet	285	3,56	,827	-2,954	,003
	Hayır	762	3,73	,806		
Sportmenlik davranışları toplam	Evet	285	3,45	,718	-2,632	,009
	Hayır	762	3,58	,691		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların kulüp adına müsabakalara katılma durumuna göre pozitif davranışları sergileme düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı ($p>0,05$), ancak kulüp adına müsabakalara katılmayanların negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin kulüp adına müsabakalara katılanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Katılımcıların beden eğitimi ve spor derslerinde ilgilendikleri spor türüne göre sportmenlik davranışlarını ortaya koyma puanlarına ilişkin karşılaştırma istatistikleri Tablo 4.14'te verilmiştir.

Tablo 4.14.Katılımcıların İlgilendiği Spor Türüne Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Spor türü	N	X	SS	t	p
Pozitif davranışları sergileme	Bireysel	304	3,36	,850	-,992	,322
	Takım	743	3,41	,826		
Negatif davranışlardan kaçınma	Bireysel	304	3,71	,827	,586	,558
	Takım	743	3,68	,809		
Sportmenlik davranışları toplam	Bireysel	304	3,53	,703	-,249	,804
	Takım	743	3,54	,700		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların ilgilendikleri spor türüne göre pozitif davranışları sergileme, negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p<0,05$).

Katılımcıların beden eğitimi ve spor derslerinde ailelerinin gelir durumlarına göre sportmenlik davranışlarını ortaya koyma puanlarına ilişkin karşılaştırma istatistikleri Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15.Katılımcıların Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Aile gelir durumu	N	X	SS	F	p	Gruplar arası fark
Pozitif davranışları sergileme	0-5000 TL	151	3,45	,801	,986	,399	-
	5001-10000 TL	357	3,44	,882			
	10001-15000 TL	288	3,35	,783			
	15000+TL	251	3,36	,835			
Negatif davranışlardan kaçınma	0-5000 TL	151	3,73	,792	4,161	,006	2>3
	5001-10000 TL	357	3,78	,786			
	10001-15000 TL	288	3,55	,830			
	15000+TL	251	3,68	,833			
Sportmenlik davranışları toplam	0-5000 TL	151	3,59	,675	3,000	,030	2>3
	5001-10000 TL	357	3,61	,710			
	10001-15000 TL	288	3,45	,670			
	15000+TL	251	3,52	,727			

Tablo incelendiğinde, katılımcıların aile gelir durumlarına göre pozitif davranışları sergileme düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı ($p>0,05$), ancak negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranışlarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde, aile gelir durumu 5001-10000 TL olan katılımcıların negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin aile aylık gelir durumu 1001-15000 TL arasında olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) görülmektedir.

Katılımcıların beden eğitimi ve spor derslerinde sportmenlik davranışlarını ortaya koyma puanlarının arasındaki ilişkinin istatistikleri Tablo 4.16’da verilmiştir.

Tablo 4.16.Katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği Puanlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Pozitif davranışları sergileme	Negatif davranışlardan kaçınma	Sportmenlik davranışları toplam
--------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

Pozitif davranışları sergileme	r	-		
	p			
Negatif davranışlardan kaçınma	r	0,446	-	
	p	0		
Sportmenlik davranışları toplam	r	0,854	0,847	-
	p	0	0	

Tablo incelendiğinde, katılımcıların pozitif davranışları sergileme düzeyleri ile negatif davranışlardan kaçınma düzeyleri arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu ($p<0,05$), pozitif davranışları sergileme düzeyleri ile toplam sportmenlik davranış düzeyleri arasında pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Negatif davranışlardan kaçınma düzeyleri ile toplam sportmenlik davranış düzeyleri arasında pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmektedir.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmaya dâhil edilen öğrencilerin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerine ilişkin bulgular değerlendirildiği zaman, öğrencilerin pozitif davranışları sergileme, negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin orta seviyenin üzerinde olduğu bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasında öğrencilerin eğitim sistemi içerisinde yer alan dersler arasında beden eğitimi dersini sevmelerinin yattığı düşünülebilir. Bu konuda gerçekleştirilen benzer çalışmalarda da genellikle öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu belirtilmektedir (Kaya, 2011: 56; Mavi ve Tuncel, 2012: 127; Şebind., 2007: 5). Buna karşılık yapılan bazı araştırmalarda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin düşük düzeyde olduğu rapor edilmiştir (Hacıcaferoğlu vd., 2015: 557).

Yukarıda yer alan çalışma sonuçları arasında tutarsızlık olmasının temelinde araştırmaların farklı eğitim kademelerine sahip öğrenciler ile farklı okul ikliminin hâkim olduğu okullarda yürütülmesinin yattığı düşünülebilir. Bunun yanında okulların sportif anlamda sahip oldukları imkânların birbirinden farklı olmasının da araştırma sonuçları arasında tutarsızlıklar olmasına neden olduğu söylenebilir. Bu görüşü destekleyen bir çalışmada okullarda spor salonu olmasının öğrencilerin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeyini olumlu yönde etkilediği rapor edilmiştir (Kayışoğlu vd., 2015: 1044).

Araştırmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar değerlendirildiği zaman, kadın öğrencilerin pozitif davranışları sergileme, negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin erkek öğrencilerden anlamı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonucun ortaya çıkmasında erkek öğrencilerin rekabet duygularının ve fiziksel performans özelliklerinin daha fazla gelişmiş olmasının yattığı düşünülebilir. Bu konuda farklı örneklem grupları üzerinde yapılan araştırmalarda da genellikle öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin cinsiyetlerine göre bazı farklılıklar gösterdiği belirtilmektedir (Topan, 2011: 83). Ortaöğretim kademesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde bu alanda yapılan bir çalışmada demografik faktörlere göre öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin incelenmesi amaçlanmış, çalışma 138 kadın ve 93 erkek öğrenci üzerinde

yürütülmüştür. Çalışmada olumlu davranışlar sergileme ve olumsuz davranışlardan kaçınma düzeyinin kadın öğrenciler lehine anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bunun yanında erkek öğrencilere kıyasla kadın öğrencilerde genel sportmenlik düzeyinin daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Esentürk vd., 2015: 629).

Yılmaz (2019: 43) tarafından yürütülen ve ortaokul öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada kadın ve erkek öğrencilerin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. İlgili çalışmada erkek öğrencilere kıyasla kadın öğrencilerde sportmenlik davranışı sergileme düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çakır (2022: 65) tarafından bu alanda yapılan farklı bir çalışmada ortaokul öğrencilerin demografik değişkenlerin sportmenlik davranışı sergileme düzeyini etkilediği bulunmuştur. Söz konusu çalışmada cinsiyete göre ele alındığı zaman sportmenlik davranışlar sergileme düzeyinin kadın öğrenciler lehine yüksek olduğu belirtilmiştir.

Hasdemir (2021: 38) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Söz konusu çalışmada erkek öğrenciler ile karşılaştırıldığı zaman kadın öğrencilerde sportmenlik davranışı sergileme düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ateş (2021: 46) tarafından yapılan çalışmada da ortaokul kademesinde kadın ve erkek öğrencilerin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu rapor edilmiştir.

Tsai ve Fung (2005), çalışmalarında kadınların erkeklere göre sergiledikleri sportmenlik davranışlarını anlamlı olarak yüksek bulmuştur. Yine Silberman ve Snary (1993), araştırmalarında elde ettikleri sonuçlara göre sportmenlik davranışlarını sergileme düzeylerini kadınların erkeklere göre daha fazla sergilediğini bulmuşlardır. Sonuçlarımızla paralellik gösteren bu çalışmaların temelinde kadınların erkeklerden genel olarak daha erken olgunlaşmaları ve fiziksel özellikleri olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar ile paralellik göstermeyen çalışmaların da bulunduğu görülmektedir. Bu konuda ortaokul kademesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada demografik unsurlara göre öğrencilerin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. İlgili çalışma 371 erkek ve 299 kadın öğrenci üzerinde yapılmış, çalışmanın sonunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılaşmadığı rapor edilmiştir (Hacıcaferoğlu vd., 2015: 562). İlkokul ve ortaokul kademesinde öğrenim gören

ve okul müsabakalarına katılan öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada demografik değişkenlere göre öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin incelenmesi amaçlanmış, çalışmada kadın ve erkek öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir (Efe, 2006: 1).

Bu konuda ortaokul kademesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen başka bir çalışmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin incelenmesi amaçlanmış, çalışma 174 erkek ve 121 kadın öğrenci üzerinde yürütülmüş, çalışmanın sonunda öğrencilerin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı rapor edilmiştir (Kayışoğlu vd., 2015: 1048).

Yapılan bu çalışmada öğrencilerin yaş gruplarına göre beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Çalışmada küçük yaş gruplarında yer alan öğrencilerin hem pozitif davranışlar sergileme düzeylerinin hem de genel sportmenlik davranışlarının büyük yaş gruplarında yer alan öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerde negatif davranışlardan kaçınma düzeyinin ise yaş grubu değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Literatürde bu alanda yapılan bazı çalışma sonuçları yaş unsurunun sportmenlik davranışı sergileme üzerinde belirleyici olmadığı belirtilmektedir. Efe (2006: 1) tarafından ilkokul ve ortaokul kademelerinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada yaş gruplarına göre öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılık göstermediği rapor edilmiştir.

Yaş unsurunun beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlik davranışı sergileme üzerinde belirleyici olduğunu gösteren araştırma sonuçları da mevcuttur. Bu konuda ortaöğretim kademesinde yapılan bir çalışmada olumlu davranışlar sergileme düzeyinin öğrencilerinin yaş gruplarına göre farklılık göstermediği, buna karşılık olumsuz davranışlardan kaçınma ve genel sportmenlik davranış düzeyinin yaş grubu değişkenine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Çalışmada 16 yaşındaki öğrencilere kıyasla 15 yaşındaki öğrencilerin hem olumsuz davranışlardan kaçınma hem de genel sportmenlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Esentürk vd., 2015: 4). Ortaokul öğrencilerinde demografik değişkenlere göre öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin incelendiği farklı bir çalışmada yaş gruplarına göre öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Söz konusu çalışmada 10 ve 11 yaş grubunda yer alan öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin 12,

13 ve 14 yaşındaki öğrencilerden daha yüksek düzeyde olduğu rapor edilmiştir (Çakır, 2022: 68).

Yürütülen bu araştırmada öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türlerine göre beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Ortaya çıkan sonuçlara göre, ortaokulda eğitim gören katılımcıların pozitif davranışları sergileme düzeyinin Yatılı Bölge Okulunda eğitim gören katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, bunun yanında ortaokul öğrencilerinin negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin İmam Hatip Ortaokulu ve Yatılı Bölge Okulundaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda yapılan bir çalışmada öğrencilerin eğitim gördükleri eğitim kademelerine göre sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılaşmadığı rapor edilmiştir (Efe, 2006: 1).

Bu konuda ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türlerine göre sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Söz konusu çalışmada diğer okullardaki öğrencilere kıyasla Yatılı Bölge Okulunda öğrenim gören öğrencilerde sportmenlik davranışı sergileme düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Çakır, 2022: 71). Ortaokul kademesinde öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeyini etkileyen değişkenlerin ele alındığı farklı bir çalışmada okul türü değişkeninin sportmenlik davranışı sergileme düzeyi üzerinde belirleyici olduğu bulunmuştur. Söz konusu çalışmada özel okullarda öğrenim gören öğrencilere kıyasla devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerde hem pozitif davranış sergileme hem de negatif davranışlardan kaçınma düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada sportmenlik davranışı toplan puanının da devlet okullarında öğrenim gören öğrenciler lehine yüksek olduğu belirlenmiştir (Ekinci, 2018: 45).

Yapılan bu çalışmada öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Ortaya çıkan sonuçlara göre, 5.sınıfta eğitim gören öğrencilerin pozitif davranışları sergileme düzeyinin 6.sınıfta, 7.sınıfta ve 8.sınıfta eğitim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, 5.sınıfta, 6.sınıfta ve 8.sınıfta eğitim gören öğrencilerin negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin 7.sınıfta eğitim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde bu konuda yapılan benzer çalışma bulguları da öğrenim görülen sınıf değişkeninin sportmenlik davranışı sergileme üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Bunun temel nedenlerinin başında öğrenim görülen sınıf değişkenine göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersinden

beklentilerinin birbirinden farklı olmasının yattığı düşünülebilir. Hacıcaferoğlu vd. (2015: 562) tarafından ortaokul kademesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada yedinci sınıf öğrencilerine kıyasla sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerde sportmenlik davranışı sergileme düzeyinin daha yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin incelendiği başka bir çalışmada altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerine kıyasla beşinci sınıf öğrencilerinde sportmenlik davranışı sergileme düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Yılmaz, 2019: 44). Bu konuda ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada en yüksek sportmenlik davranış düzeyine beşinci sınıf öğrencilerinin, en düşük sportmenlik davranışı sergileme düzeyine ise sekizinci sınıf öğrencilerinin sahip olduğu tespit edilmiştir (Çakır, 2022: 67). Ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan farklı bir çalışmada ise beşinci sınıf öğrencilerinin yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerine kıyasla pozitif davranışlar sergileme düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuş, aynı çalışmada olumsuz davranışlardan kaçınma düzeyinin yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerine kıyasla beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinde daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (Ateş, 2021: 6). Sayılı (2020: 47), bu konuda ortaokul öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada demografik değişkenler arasında yer alan öğrenim görülen sınıf düzeyinin sportmenlik davranışı sergileme üzerinde belirleyici olduğunu tespit etmiştir. Araştırmamızı destekleyen bir başka çalışmada, sınıf düzeyinin arttıkça sportmenlik davranışını sergileme düzeyinin azaldığı (Shields vd., 2007: 23) ve rekabet etmenin kızlar içi erkeklere göre daha basit olduğu (Goldstein ve Iso-Aloha, 2006) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Literatürde öğrenim görülen sınıf değişkeninin sportmenlik davranışı sergileme üzerinde belirleyici olmadığını gösteren çalışma sonuçları da mevcuttur. Bu konuda ortaokul kademesinde yer alan öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerinin sportmenlik davranışı sergileme düzeyleri arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı rapor edilmiştir (Kayışoğlu vd., 2015: 1049). Bu konuda yapılan farklı bir çalışmada ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Hasdemir, 2021: 41).

Bu araştırmada öğrencilerin kulüp adına müsabakalara katılma durumlarına göre beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Farklılığın sadece negatif davranışlardan kaçınma ile sportmenlik davranışı

toplam puanında olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan sonuçlara göre, kulüp adına müsabakalara katılmayanların negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin kulüp adına müsabakalara katılan öğrencilerden anlamı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasında müsabakalara katılan öğrencilerde kazanma hırsının yüksek olması nedeniyle sportmenlik dışı davranışlara daha fazla yönelmelerinin yattığı düşünülebilir. Bu görüşü destekleyen bir çalışmada ortaokul öğrencilerinin okul müsabakalarına katılma durumlarına göre sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Söz konusu çalışmada müsabakalara katılan öğrencilere kıyasla müsabakalara katılmayan öğrencilerde olumsuz davranışlardan kaçınma düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Ateş, 2021: 6).

Literatürde yer alan bazı çalışmalarda ise müsabakalara katılma durumunun sportmenlik davranışı sergileme üzerinde belirleyici olmadığı ifade edilmektedir. Efe (2006: 1) tarafından ilkokul ve ortaokul kademesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada müsabakaya katılan öğrencilerin müsabakalara katılmadan önceki süreç ile müsabaka sonrası dönemde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılaşmadığı rapor edilmiştir. Esentürk vd. (2015: 6) tarafından bu konuda ortaöğretim kademesinde yer alan öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada lisanslı olarak spor yapan öğrenciler ile okul müsabakalarına katılmayan öğrencilerin olumlu davranış sergileme, olumsuz davranışlardan kaçınma ve genel sportmenlik düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Lisanslı olarak okul müsabakalarına katılan ve katılmayan ortaokul öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada lisanslı olan öğrenciler ile müsabakalara katılmayan öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığı belirtilmiştir (Hasdemir, 2021: 39). Ortaokul öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen diğer bir çalışmada öğrencilerin genel sportmenlik davranışı sergileme düzeyleri ile olumlu davranış sergileme ve olumsuz davranışlardan kaçınma düzeylerinin okul takımlarında oynama durumlarına göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Işık, 2021: 3).

Bunun yanında yapılan bazı çalışmalarda lisanslı olarak okul müsabakalarına katılımın sportmenlik davranışı sergileme düzeyini olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir. Bu görüşü destekleyen bir çalışmada lisanslı olarak spor yapan ortaokul öğrencilerinde sportmenlik davranışı sergileme düzeyinin lisanslı olarak spor yapma alışkanlığı bulunmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Yılmaz, 2019: 45). Ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada negatif davranışlardan kaçınma ve genel sportmenlik davranışı sergileme düzeyinin öğrencilerin kulüp sporcusu olma durumlarına

göre farklılaşmadığı, buna karşılık pozitif davranışlar sergileme düzeyinin kulüp sporcusu olan öğrenciler lehine yüksek olduğu bulunmuştur (Ekinci, 2018: 49). Ortaokul öğrencilerinin katıldığı diğer bir çalışmada öğrencilerin spor yapma durumlarına göre genel sportmenlik davranışı sergileme düzeyleri ile olumsuz davranışlardan kaçınma düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Buna karşılık öğrencilerin uygun davranış sergileme düzeylerinin sporla ilgilenme durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. İlgili çalışmada spor yapma alışkanlığı olmayan öğrencilere kıyasla spor yapma alışkanlığı bulunan öğrencilerde olumlu davranış sergileme düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Sayılı, 2020: 49).

Yürütülen bu araştırmada öğrencilerin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin ilgilendikleri spor türüne (bireysel, takım) göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında hem takım sporları hem de bireysel sporların psikolojik yapıyı olumlu yönde etkilemesinin yattığı düşünülebilir. Bu konuda yapılan çalışmalarda da hem takım hem de bireysel spor dallarının psikolojik yapıyı olumlu yönde etkilediğine vurgu yapılmaktadır (Salar vd., 2012: 123). Bu konuda yapılan ve çalışmada ulaşılan bulgular ile paralellik gösteren bir çalışmada ilgilenilen spor dalına göre ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılık göstermediği rapor edilmiştir (Efe, 2006: 1). Ortaokul öğrencilerinde sportmenlik davranışı sergileme düzeyini etkileyen faktörlerin ele alındığı farklı bir çalışmada takım sporları ile ilgilenen öğrenciler ile bireysel spor dallarına yönelen öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir (Hasdemir, 2021: 40). Shields ve Bredemeier (2007), çalışmalarında spora ait tecrübelerin sınırının olmadığını, her spor branşının kendine has katılımcısı olduğundan yapılan spor türünün sportmenlik davranışını sergileme düzeyleri üzerinde anlamlı farklılık bulunmadığını tespit etmişlerdir.

Literatürde ilgilenilen spor dalının sportmenlik davranışı sergileme üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koyan çalışma sonuçları da mevcuttur. Bu konuda yapılan bir araştırmada ortaöğretim öğrencilerinde spor dalı değişkenine göre sportmenlik davranışı sergileme düzeyinin farklılık gösterdiği bulunmuştur. Söz konusu çalışmada futbolcular ile kıyaslandığında voleybolcularda genel sportmenlik davranışının, olumlu davranışların ve olumsuz davranışlardan kaçınma düzeyinin daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Esentürk vd., 2015: 6). Bu konuda ortaokul kademesinde yürütülen diğer bir çalışmada ilgilenilen spor dalına göre öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin anlamlı farklılık

gösterdiği bulunmuştur. Söz konusu çalışmada diğer spor dalları ile ilgilenen öğrencilere kıyasla badminton sporuna katılan öğrencilerin pozitif davranışlar sergileme düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Ateş, konter: 6). Ortaokul öğrencilerinde spor dalı değişkeninin sportmenlik davranışı üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koyan bir çalışmada öğrencilerin ilgilendikleri spor dalının bedensel temas içermesinin sportmenlik davranışı sergileme düzeyini olumsuz yönde etkilediği bulunmuştur. Bu kapsamda beden temasının ön planda olmadığı spor dalları ile ilgilenen öğrencilerde sportmenlik davranışı sergileme düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Ekinci, 2018: 48). Lee, Whitehead ve Ntoumanis (2007), araştırmalarında elde ettikleri sonuçlarda takım sporlarıyla uğraşan sporcuların, bireysel sporlarla uğraşan sporculara göre daha yüksek sportmenlik davranışları sergilediklerini söylemişlerdir. Buna ek olarak Pepe ve arkadaşlarının 2019'da yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre aktif şekilde spor yapanların, spor yapmayanlara göre daha yüksek düzeyde sportmenlik davranışlarını sergiledikleri ifade edilmiştir.

Bu araştırmada öğrencilerin aile gelir durumlarına göre beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Gruplar arasındaki farklılıkların negatif davranışlardan kaçınma ile sportmenlik davranışı toplam puanında olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan sonuçlara göre, aile gelir durumu 5001-10000 TL olan katılımcıların negatif davranışlardan kaçınma ve toplam sportmenlik davranış düzeylerinin aile aylık gelir durumu 1001-15000 TL arasında olan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda yapılan çalışmalarda aile ile ilişkili faktörlerin öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerini etkilediği belirtilmektedir (Hacıcaferoğlu vd., 2015: 564). Buna karşılık aile gelir düzeyinin sportmenlik davranışı sergileme üzerinde belirleyici olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Ortaokul kademesinde bu konuda yapılan bir çalışmada öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin aile gelir durumlarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Kayışoğlu vd., 2015: 1049).

Yapılan bu çalışmada ölçek toplam puanı ve alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiği zaman, öğrencilerin pozitif davranışları sergileme düzeyleri ile toplam sportmenlik davranış düzeyleri arasında pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu, bunun yanında negatif davranışlardan kaçınma düzeyleri ile toplam sportmenlik davranış düzeyleri arasında pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalarda sportmenlik davranışı alt boyutları arasındaki ilişkilerin ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Buna karşılık yapılan

Çalışmalarda genellikle olumlu sosyal davranışların ve değır yargılarının gelişmiş olmasının öğrencilerin sportmenlik davranış sergileme düzeylerini olumlu yönde etkilediğı belirtilmektedir (Hasdemir, 2021: 45; Ekinci, 2018: 49; Güray, 2023: 5)

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan bu çalışmada demografik değişkenlere göre ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma spor yapma alışkanlığı düşük düzeyde olan, spor yapan öğrencilerin ise genellikle takım sporlarına katılım sağladığı örneklem grubu üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada öğrencilerin genel anlamda sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamında öğrencilerin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin cinsiyet, yaş grubu, okul türü, sınıf düzeyi, spor kulübü, aile gelir düzeyi ile müsabakalara katılma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği, buna karşılık sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin ilgilenilen spor dalı değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında araştırmaya katılan öğrencilerin sportmenlik davranışı alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğu görülmüştür. Çalışma kapsamında elde edilen sonuçların genel olarak literatürle paralellik gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre, ortaokul öğrencilerinde demografik değişkenlerin sportmenlik davranışı sergileme üzerinde belirleyici olduğu söylenebilir.

Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular ışığında konu ile ilgili olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

1. Öğrenim görülen sınıf düzeyinin yanında öğrenim görülen eğitim kademesine göre öğrencilerin beden eğitimi dersinden beklentileri ve ders içerikleri birbirinden farklıdır. Bu durumun beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeyini etkilemesi muhtemel bir durumdur. Buna karşılık literatürde sportmenlik davranışının eğitim kademesi değişkenine göre incelendiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu kapsamda ortaokul ve lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin karşılaştırıldığı araştırmalar yapılabilir.
2. Öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin farklı demografik değişkenlere göre (anne ve baba eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, sporla ilgilenme yılı, haftalık spor yapma süresi) ele alındığı araştırmalar yürütülebilir.
3. Öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeyleri ile okul yaşamı ile ilişkili psikolojik unsurlar (akademik erteleme davranışı, ders motivasyonu, öğrenme

motivasyonu, okul iklimi algısı, derse yönelik tutum vb.) arasındaki ilişkilerin ele alındığı araştırmalar yapılabilir.

4. Beden eğitimi ve spor dersinde öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme düzeylerinin yüksek olması özellikle gelecek yıllarda spor yaşantılarını olumlu yönde etkileyecektir. Bu kapsamda ortaokul kademesi boyunca öğrencilere sportmenlik davranışı sergileme becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimler verilebilir.
5. Öğrencilerin sporla iç içe bir yaşam tarzına sahip olmaları sportmenlik davranışı sergileme düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu kapsamda beden eğitimi derslerinin yanında okullarda öğrencilerin spor etkinliklerine katılımlarını arttırmaya yönelik uygulamalar yürütülebilir.
6. Beden eğitimi ve spor derslerinin en önemli parçası olan beden eğitimi öğretmenlerinin değerinin anlaşılması ve artırılması; beden eğitimi öğretmenliği mesleğinin de ilgi çekici ve tercih edilen meslek olması için mesleki değeri artıracak çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Açak, M. (2005). *Beden Eğitimi Öğretmenin El Kitabı*. Ankara: Morpa Kültür Yayınları
- Altuntaş, S. (2007). Eğitimin temel kavramları. *Eğitim bilimine giriş*, 1, 13-44.
- Aracı, H. (2001). *Lise Beden Eğitimi Ders Programları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aracı, H. (2004). *Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi* (İkinci Baskı). Ankara Bağırhan Yayınevi.
- Aras, Ö. (2013). *İlköğretim Kurumları İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrenci ve Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Görüş ve Tutumlarının İncelenmesi (Kars İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ateş, E. (2021). *Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sergiledikleri Sportmenlik Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Van İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Başer, S.A. (2009). *Öğretmen Niteliklerinin Beden Eğitimi Dersi Alan Öğrencilerin Bu Dersle Karşı Olan Tutumlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceylan, E. (2006). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersi ile İlgili Bilgi, Tutum ve Uygulamaları (Konya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Ceylan, R. (2008). *İlköğretimde Beden Eğitimi Dersinin, Takiben Yapılan Diğer Derslerde Öğrencilerin Başarıları Üzerindeki Etkisinin Araştırılması (Kütahya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Cin, S. (2019). *Türk Hukuku'nda Şike ve Teşvik Primi Suçları*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Çakır, B. (2022). *Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Oyun Bağımlılığı, Akran Zorbalığı ve Sportmenlik Davranışları arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ağrı İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ağrı.

- Çalayır, Ö. Yıldız, N. Yıldız, Ö. ve Çoknaz, H. (2017). Hokey Müsabakalarına Katılan Sporcuların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 27-37.
- Çoban, B. ve Ünveren, A. (2007). *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çöndü, A. (1999). *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dalkıran, O. Tuncel, F. (2007). Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Dersinin Seçmeli Ders Olarak İşlenmesinin Öğrenciler Gözüyle Değerlendirilmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Dergisi*, 5(1), 37- 42.
- Demirhan, G. (2003). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Felsefi Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 14, (2), 43-44.
- Dever, A. (2010). *Spor Sosyolojisi: Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Spor ve Toplum*. Başlık Yayınları.
- Dixon, N. (2003). On Winning and Athletic Superiority. In: Boxill J, editor. *Sports Ethics: An Anthology* (pp.116-130). Blackwell Publishing.
- Dixon, N. (2007). On winning and athletic superiority. *Ethics in sport* içinde (pp. 165-180).
- Dolaşır, S. (2006). *Antrenörlük Etiği ve İlkeleri*. Gazi Kitabevi.
- Donay, S. (2011). *Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi ve Şike ve Teşvik Primi*. Legal Kitabevi.
- Donay, S. (2012). *Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi ve Şike ve Teşvik Primi*, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Duran, N. (2003). *Kültür Uygarlık ve Spor* (1. Baskı). Antalya: Hatay' a Hizmet Vakfı Yayını.
- Durmuş, E. ve Gürkan, U. (2005). Lise Öğrencilerinin Şiddet ve Saldırganlık Eğilimleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 253-269.
- Durusoy, F. (1991). Spor ahlakı ve doping sorunu. *Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu Kitapçığı*, İstanbul.
- Efe, Z. B. ve Yıldırım, İ. (2012). Okullar Arası Karşılaşmalara Katılan Farklı Branş, Yaş ve Cinsiyetteki İlköğretim Öğrencilerinin Fair Play Anlayışlarının İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1-4), 1-12.

- Efe, Z.B. (2006). *Okullararası Yarışmalara Katılan I. ve II. Kademe İlköğretim Öğrencilerinin Fair Play Davranışlarını Sergileme Sıklıkları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eitzen, SD. (1993). *Ethical Dilemmas in Sport, Sport in Contemporary Society and Anthology*. New York: St. Martin's Press.
- Eken, D. (2008). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Hakkındaki Düşünceleri ve Beklentileri (Konya örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ekinci, H. B. (2018). *Ortaokul Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları ile Başarı Algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme*. Edge Akademi.
- Esentürk, O.K., İlhan, E.L., Çelik, O.B. (2015). Examination of High School Students' Sportsmanlike Conducts in Physical Education Lessons According to Some Variability. *Science, Movement and Health*, 15(2, Supplement), 627-634.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. 3. Baskı, Pegem Akademi, Şubat.
- Fişek, K. (1998). *Spor Yönetimi*. Bağırhan Yayinevi.
- Gillmeister, H. (1988). "Fair Play: Ein Wort macht Geschichte", Fair geht vor- auch in Seoul, Ed. DOG, [y.y], 12.
- Güllü, S. (2018). Sporcuların Antrenör-Sporcu İlişkisi ile Sportmenlik Yönelimleri Üzerine Bir Araştırma. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 190-204.
- Gümüş, H. Saraçlı, S. Karakullukçu, Ö. F. Doğanay, G. ve Kurtipek, S. (2016). Ortaöğretim Öğrencilerinde Fair Play Kavramı. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 4(2), 430-438.124.
- Güray, R. (2023). *Ortaokul Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları ile Sosyal-Duygusal ve Ahlaki Gelişim Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hacıcaferoğlu, S., Selçuk, M., Hacıcaferoğlu, & B., Karataş, Ö. (2015). Ortaokullarda İşlenen Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin, Sportmenlik Davranışlarına Katkısının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 3(Special Issue 4), 557-566. <https://doi.org/10.14486/IJSCS431>
- Harmandar, İ.H. (2004). *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim*

Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Hasdemir, M (2021). *Ortaokul Öğrencilerinin Temel Demokratik Değerlere Karşı Tutumları ile Beden Eğitimi Dersindeki Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Heper, E. Sertkaya, Ö. G. Ö., Koca, C., Ertan, H., Kale, M., Terekli, S. ve Demirhan, G. (2012). *Spor Bilimlerine Giriş*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Işık, M.F. (2021). *Ortaokul Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Erzurum İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Bayburt Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bayburt.
- İnal, A.N. (1998). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş*. Atlas Kitabevi.
- İnal, A.N. (2003). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimi*. Nobel Yayın.
- Karademir, T., Çoban, B., Eskiyecek, C. (2010). *Beden Eğitimi Ders Saatlerinin Azaltılmasına Yönelik Kararın Öğretmenler Üzerindeki Etkileri*, *e- Journal of New World Sciences Academy*, 5(2).
- Karafil, A.Y. Atay, E. Ulaş, M. ve Melek, C. (2017). *Spora Katılımın Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları Üzerine Etkisinin Araştırılması*. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1-11.
- Karagül, T. (1993). *Beden Eğitimi Öğretim Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, S. (2011). *İlköğretim Okul Yöneticilerinin, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin ve Öğrencilerin Okul Spor Programlarındaki Fair Play Anlayışları: Bolu İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.
- Kayısoğlu, N. B. Altınkök, M. Temel, C. ve Yüksel, Y. (2015). *Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi*. *Karabük İli Örneği*. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 1045-1056.
- Keating, J. W. (2007). *Sportsmanship as a moral category*. *Ethics in sport*, 141-151.
- Kılıçgil, E. (2001). *Kırmızı Kart: Örneklerle Türk Spor Kültürüne Sosyolojik Bakış*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Koç, H. ve Tekin, A. (2011). *Beden Eğitimi Derslerinin Çocuklarda Seçilmiş Motorik Özellikler Üzerine Etkisi*, 7. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Kongresi, 917.

- Koç, Y. (2013). Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği BEDSDÖ Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 96-114.
- Koç, Y. ve Güllü M. (2017). Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *Spormetre*, 15(1):19-30.
- Konter, E. (2010). *Sporda Stres ve Performans, Kuramlar ve Kontrol Etme Teknikleri*. Saray Medikal Yayınevleri.
- Küçüköğlü, M. T. (2012). Etik Değerler ve Etiğin Kurumsallaşması. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 177-185.
- Lee, M. J., Whitehead, J. & Ntoumanis, N. (2007). Development of the attitude to moral decision-making in youth sport questionnaire (AMDYSQ). *Psychology of Sport and Exercise*, 8(3), 369-392.
- Loland, S. (2013). *Fair Play In Sport: A Moral Norm System*. Routledge.
- Madden, P. (2015). Welfare economics of "Financial Fair Play in a sports league with benefactor owners. *Journal of Sports Economics*, 16(2), 159-184.
- Mavi, S. & Tuncel, S.D. (2012). Sporcuların 'Sporda Hoşgörü' Kavramına İlişkin Algıları. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (4), 125-129.
- MEB (1974). Milli Eğitim Temel Kanunu. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739>. Erişim tarihi 18.06.2019.
- MEB (2009). Ortaöğretim beden eğitimi dersi öğretim programı (9 – 12. Sınıflar) Bursa: Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- Memiş, P. (2010). *Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu*. Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mirzeoğlu, N. (2011). *Spor Bilimlerine Giriş*. Spor Yayınevi.
- Nebioğlu, D. (2004). *Beden Eğitimi Dersi Genel Esasları ve Planlaması*. Alp Yayınevi.
- Nebioğlu, D. (2006). *Beden Eğitimi Dersi Genel Esasları ve Planlaması Denetimi*. 2. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım.
- Obuz, Ü. (2009). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Özbek, O. (2008). *Beden Eğitimi Öğretmeni Meslek Etiği*. Spor Yayınevi.
- Özer, D. S. & Özer, K. (2016). 2-6 Yaş Döneminde-İlkokul ve Ergenlik Döneminde Motor Gelişim. In D. S. Özer & K. Özer (Editörler), *Çocuklarda Motor Gelişim* (9. Baskı, ss. 122–177). Ankara: Nobel Yayın.

- Özmen, H, Ekiz, D. (2013). *Eğitim Bilimlerine Giriş*(1. Baskı).PegemAkademi.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri ve Önemi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Pehlivan, Z. ve Konukman, F. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Pepe, K., Kara, A., Özkurt, R ve Dalaman, O. (2019). Aktif spor yapan amatör sporcuların spor ortamında fairplay (sportmen) davranışlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2),497-506.
- Proios,M.(2011).RelationshipbetweenStudentPerceivedConductinPhysicalEducationSettin gsand "Unfair" Play. *International Journal of Applied Sports Sciences*, 23(2), 421-440.
- Salar, B., Hekim, M., & Tokgöz, M. (2012). 15-18 Yaş Grubu Takım ve Ferdi Spor Yapan Bireylerin Duygusal Durumlarının Karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6), 123-135. <https://doi.org/10.20875/sb.47129>
- Sayılı, M.C. (2020). *Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değer Yönelimleri ve Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz ÜniversitesiEğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: KuramdanUygulamaya*. Spot Matbaacılık.
- Sezen,B.G.(2009).Profesyonel Futbolcuların FairPlayeYönelik Davranışları ile Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişki. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Shields, D. L., LaVoi, N. M., Bredemeier, B. L., &Power, F. C. (2007). Predictors of poorsportspersonship in youthsports: Personalattitudesandsocialinfluences. *Journal of SportandExercisePsychology*, 29(6), 747-762.
- Silberman, M. A., &Snarey, J. (1993). Genderdifferences in moral developmentduringearlyadolescence: TheContrubition of sex-relatedvariations in maturation. *CurrentPsychology*, 12(2), 163-171.
- Simon, R.L. (1991). *Fair Play Sports ValuesandSociety*.Westview Pres.
- Söker,F,(2015).6222 Sayılı Kanun Çerçevesinde Şike Suçu.YüksekLisansTezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sönmez, T, &Sunay, H. (2004). Ankara'daki Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Sorunlarına İlişkin Bir İnceleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 162,

270-9.

- Sülün, F. (2022). *Fiziksel Etkinlik Kartlarının Öğrencilerin Sportmenlik Davranışlarına ve Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi*. Efe Akademi Yayınları.
- Şahin, M. (1998). *Spor Ahlakı ve Sorunları*. Evrensel Basım Yayın.
- Şebin, K., Tozoğlu, E., Yılmaz, S., Demirel, N., & Bostancı, Ö. (2010). Spor Yapan Üniversite Öğrencilerinin FairPlay'e İlişkin Görüşleri. *Atatürk Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9 (2).
- Şirinkan, A., Çalışkan, E., Gündoğdu, K., Şirinkan, S., Bay, E., & Kürkcü, R., (2008). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersleri Hakkındaki Görüşleri (Erzurum İli Örneği). *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (1).
- Tamer, K. & Pulur, A. (2001). *Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri*. Ada Matbaacılık.
- Tamer, K. (1987). *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tamer, K. (1988). *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor Ahlakı ve Şiddet. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093.
- Tarakçıoğlu, S. & Doğan, B. (2013). Spor Etiği Bağlamında Gen Dopingi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 45-54.
- Teke, E. (2018). *Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Fair-Play Davranışına Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Tekeli, H. (2017). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinde Sportmenlik Davranışlar Sergileme Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Topan, A. (2011). *Ortaöğretim Kurumlarında Okullar Arası Futbol Müسابakalarına Katılan Öğrencilerin Fair Play Anlayışlarının Kulüp Deneyimlerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Topkaya, İ. (2007). *Hareket Beden Eğitimi Spor Üzerinde Öğrenme ve Öğretimin Temelleri*. Ankara Nobel Yayın Dağıtım.

- Tsai, E. ve Fung, L. (2005). Sportspersonship in YouthBasketballandVolleyballPlayers. *AthleticInsight: The Online Journal of SportPsychology*, 7 (2), 37-46.
- Türkmen, M., & Varol, S. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Sportmenlik Davranışı Oluşturma Etkisinin Belirlenmesi:(Bartın İl Örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 42-64.
- Weiss, MR, Bredemeirer, BJ. (1990). Moral development in sport. *ExerciseandSportScienceReviews*, 18, 331-378.
- Yalçın, H. F. (1995). *Beden Eğitimi Öğretmeni El Kitabı*. Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Yamaner, F. (2001). Beden Eğitimi ve Sporda Temel İlkeler. 1. Baskı, Bursa, Hünkâr Ofset, Ekin Kitapevi; 3-7.
- Yavuz, B. (2004). *The relationship between the attitudes of prospective teachers of English towards English and towards being a teacher [İngilizce öğretmen adaylarının İngilizce'ye ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların karşılaştırılması]*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir,
- Yetim, A. (2000). Sporun Sosyal Görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 63-72.
- Yetim, A. (2014). *Sosyoloji ve spor*. Berikan Yayınevi
- Yılmaz, E. (2019). *Ortaokul Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi (Düzce İli Örneği)*.Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Düzce.

EKLER

EK-1: Amasya Üniversitesi Etik Kurul Kararı

	AMASYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ETİK KURUL DEĞERLENDİRME FORMU
---	---

Araştırmanın Başlığı : Beden Eğitimi Dersinde Sportmenlik Davranışları (Samsun ili Havza ilçesi örneği)

Başvuru Formunun Etik Kurula geldiği tarih 01.11.2022

Başvuru Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih 10.11.2022

Karar tarihi 10.11.2022

SONUÇ

1.	☒ Kabul
2.	☐ Düzeltme gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Red Gerekçe, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:

Başvuru dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkan ve üyelerinin ad,soyad ve imzaları.

(Başkan)
Doç. Dr. Songül KEÇECİ
KURT

(Üye-Bşk Yardımcısı)
Doç. Dr. Fatih CAN

(Üye- raporör)
Doç. Dr. Melike BAŞ

CYT-FRM-126/00

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-2:Gönüllü Katılım Formu

	AMASYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA YAYIN ETİK KURULU ÖRNEK ARAŞTIRMA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU
---	--

Bu çalışma,“Beden Eğitimi Dersinde Sportmenlik Davranışları (Samsun İli/Havza İlçesi Örneği)” başlıklı bir araştırma çalışması olup “Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları ve sportmenlik davranışlarına etki eden faktörleri ortaya koymayı amaçlanmaktadır. Çalışma,Doç. Dr. Öğr. Üyesi Serkan ZENGİN ve Yüksek Lisans Öğrencisi Muharrem PEK tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile öğretmenlere, velilere ve öğrencilere önerilerde bulunulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacıdoğrultusunda,görüşme(araştırmanın türü/türleri)yaapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak yada kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler depolama yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.
- Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Amasya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor bölümünden Serkan ZENGİN'e yöneltebilirsiniz.

AraştırmacıAdı:Serkan ZENGİN
 Adres:Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
 İş Tel:
 Cep Tel:05317974989

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.
(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:
 İmza:
 Tarih:

EK-3:Gönüllü Katılım Formu Veli İzni

Ek-1

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi” adıyla yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları ve sportmenlik davranışlarına etki eden faktörleri ortaya koymaktır.

Araştırma Uygulaması: Anket / Görüşme / Gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla.

Araştırmacı : Doç. Dr. Serkan ZENGİN

İletişim bilgileri : 0531 797 49 89

Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi
.....'ın yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

EK-4:Kişisel Bilgi Formu**AÇIKLAMA**

Sevgili öğrenciler, birinci bölümde sportmenlik davranışlarına etki den demografik özellikler ile ilgili sorular, ikinci bölümde ise Beden eğitimi Sportmenlik Davranışı Ölçeği'ne ait sorular yer almaktadır. Her cümleyi dikkatlice okuyunuz. Cevaplarınız öğretmeniniz de dâhil olmak üzere hiç kimse tarafından bilinmeyecektir. Anketlere ve ölçeklere isim yazmanıza gerek yoktur. Anket sonuçları araştırma amaçlı kullanılacaktır.

Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Muharrem PEK

Kişisel Bilgi Formu**1- Cinsiyetiniz**

Erkek () Kadın ()

2- Yaşınız

11 ()

12 ()

13 ()

14 ()

3- Okul türünüz?

Ortaokul ()

İmam Hatip Ortaokulu ()

Yatılı Bölge Ortaokulu ()

4- Sınıfınız

5. Sınıf () 6. Sınıf () 7. Sınıf () 8. Sınıf ()

5- Kulüpte oynuyor musunuz?

Evet () Hayır ()

6- İlgilendiğiniz Spor Dalı

-Bireysel ()

-Takım Sportu ()

7- Ailenizin gelir durumu

0 TL – 5000 TL ()

5001 TL – 10000 TL ()

10001 TL – 15000 TL ()

15001 TL+ – TL ()

1- Oyunda rakibim düşerse kalkmasına yardım ederim.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
2- Oyunun sonunda yenilen arkadaşlarımın fazla üzülmemesi için onları rahatlatırım.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
3- Oyun esnasında rakibin dikkatini bozmak için değişik sesler çıkarırım.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
4- Heyecanlanıp oyun kuralına uymadığımda rakibimden özür dilerim.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
5- Benden topu kurallara uygun olarak almayan rakibimden ben de topu aynı şekilde almaya çalışırım.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
6- Oyunda, rakibimi durdurmak için sakatlamayı göze alıp faul yaparım.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
7- Yenildiğim zaman rakip kim olursa olsun onu tebrik ederim.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
8- Takım arkadaşım başarısız hareket yaptığında ona tepki gösteririm.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
9-Eğer rakibimin haksız yere cezalandırıldığını görürsem, durumu düzeltmeye çalışırım.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
10- Oyunda öndeysem, vakit geçirmek için topu sahanın ya da bahçenin dışına atarım.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
11- Oyun arasında <u>rakibimle</u> içeceğimi veya yiyeceğimi bölüşürüm.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
12- Öğretmenim olmasa bile öğretmenimin görevlendirdiği kişinin kararlarına saygı duyarım.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
13- Rakip takımında bir oyuncu başarısız hareket yaptığında onunla dalga geçerim.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
14- Topu olmayan arkadaşımınla topumu paylaşıyorum.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
15- Yendiğim zaman karşı takım oyuncusuyla dalga geçerim.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
16- Bir rakibim incindiğinde, rakibimin yardım alabilmesi için oyunun durdurulmasını isterim.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
17- <u>Sinirlenince</u> kimse görmeden bana yakın olan rakibimin ayağına tekme atarım ya da saçını çekerim.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
18- Yenildiğim zaman başarısız olan takım arkadaşlarımı suçlarım.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
19- Kazansam da kaybetsem de oyundan sonra rakip takım oyuncusu ile el sıkışıyorum.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
20- Kazanmak için gerekirse hile yaparım.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
21- Rakibim güzel hareketler yaptığında onu güzel sözlerimle veya elimle tebrik ederim.
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()
22- Rakibim <u>gözünü korkutmak için topa sert müdahale ederim.</u>
1-Hiçbir Zaman () 2-Nadiren () 3- Ara Sıra () 4-Çok Sık () 5-Her Zaman ()

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Muharrem PEK

Doğum Yeri:

Doğum Tarihi:

EĞİTİM DURUMU

Lisans:, BedenEğitimi ve Spor Öğretmenliği, 20

Yüksek Lisans: Amasya Üniversitesi/Beden Eğitimi ve Spor ABD, 20

Bildiği Yabancı Diller:

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Bildiriler (Uluslararası)

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar/Görevi/ Yıl

MEB'e bağlı okullar/Beden Eğitimi Öğretmeni/Devam ediyor

İLETİŞİM

E-posta Adresi: